№ 235 ՇԱԲԱԹ, 23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ

1910
ԵՐԵՍՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՇԱԲԱԹ, 23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ № 235

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում դրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Խմբագրատան տելէֆօն № 253.

Հայկանոյշ Գրիգորեան և Ռոստամ Ալագեան, Լևոն և Ռուբէն Ռոստոմեան ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆՆԵՐԸ յայտնում են իրանց ազգականներին ու ծանօթներին, որ կիրակի, նոյեմբերի 24-ին, Վանքի մայր եկեղեցում տեղի կունենայ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ՝ առաքինի ննջեցեալ ... VII ...

ՄԱՐԳԱՐԻՏԻ

մահվան տարելիցի առիթով։ Պատարագն սկսվում է առաւօտեան ժամը 10½-ին, իսկ հոգեհանգիստը՝ ժամը 12-ին։ 1195. 2—1

Վաղը, կիրակի, նոյեմբերի 24-ին, հանգուցյալ

ՄԻՔԱՅԷԼ ՄԱԴԱԹԵԱՆԻ

մահվան քառասունքի առիթով Զոլիկեան եկեղեցում (Գրիբոյեդովի փող.) տեղի կունենայ պատարագ և հոգեհանգիստ, որի մասին յայտնում են ազգականներին ու ծանօթներին հանգուցեալի զաւակները։ Պատարագի սկիզբն առաւ. ժամը 10-ին, իսկ հոգեհանգիստը՝ 11½-ին։

Ներկ. 2. ԱՐԾՐՈՒՆԵԱՆ ՀԱՇԻՒՆ № 1

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Երկուշաբթի, նոյեմբերի 25-ին
ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ՔԱՐԻՄԱՆԵԱՆԻ
Գ Ո Ղ
Պիէս 3 արար., Բեռնշտէյնի, Թարգմ. Գ. Խանդամիրի
ՋՈՒԹԱՆՋԻ ՂԱԼԻՈՒՍՏԸ
Վոդ. 1 արար., Թարգմ. Գ. Արաքսմանի։
Մասնակցում են. տ. տ. Ադամեան, Արաքս, Գուլազեան, Զարէլ, պ. պ. Աբէլեան, Արաքսեան, Զարիֆեան, Յարութիւնեան և Շահխաթունի։
Սկիզբը երեկոյեան ժամը ճիշդ 8-ին է։ Գլխ. ռէժիսեոր՝ Ա. Արմէնեան
Վարչութեան հերթապահ անդամներ՝ Գաբրիէլ Կաֆեան, Արամ Նազարէթեան
(ա. օ.) առ. 1193. 2—1

ԲՕՐՍԱՅԻ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ
(Մուտքը Միջի փող., տուն Քաղ. Վարկի Ընկ.)
Կիրակի, նոյեմբերի 24-ին
Հայ Թատերական Նորակազմ խումբը ղեկավարութեամբ Ա. ՎՐՈՅՐԻ կը ներկայացնէ
ՎԱՐՔԻ ԹԻՒՆՇԱՆԸ
Ողբերգ. մի աշակերտի կեանքից, 4 գործ., հեղ. Ադոլֆ Ձվայլերի, Թարգմ. Ամիրեանի։
Տեղերի գները 22 կ.-ից մինչև 1 ռ. 60 կ.։ Տոմսակները ծախվում են Բօրսայի շինութեան մէջ՝ շաբաթ, երեկ. ժամը 7-ից, իսկ կիրակի օր առ. ժ. 11—2-ը, երեկ. ժ. 6-ից, և Քաղ. Ուպրավայի տակ «Կօնստանտինօպօլ» խանութում ամեն օր։
Սկիզբն է երեկոյեան ճիշդ ժամը 8½-ին։
Ռէժիսեօր՝ Ա. ՎՐՈՅՐ
Յաջորդ ներկայացումը կիրակի, հոկտեմբերի 31-ին՝
Հոկտեմբերի 17-ի ներկայացման տոմսակները պահում են իրանց ույժը։
Պատրաստվում են ներկայացման համար հետևեալ նորագոյն պիէսները—«Բոլոր վրշտակիրների», «Մադամ X», «Ձեռքեր», «606», «Հաշտութեան տօնը», «Ձմեռնային երազ», «Սիրոյ միջնորդները» և այլք։
1194. 1—1

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
(ОБОИ)
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՈԼ
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ
8 կ. սկսած մինչև 6 ռ. իւրաքանչիւր փաթեթը (բուլօ)։
Ունի պահեստներ Ռուսաստանի բոլոր մեծ քաղաքներում։
ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
Գօլօվինսկի պր., 21, Արախտ. Ընկ. շինութ.
Տէլեֆօն № 355.
ԳՆԵՐԸ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ
ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ ՁՐԻ
(Տ.շ.) (ա.) 310. 63—61

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Ոչ մի ժամանակ այնքան սակաւ չեն խօսել պատերազմի մօտալուտ լինելու մասին, ինչպէս այժմ, բայց միևնոյն ժամանակ գուցէ այնքան մեծ երկիւղ չեն ունեցել պատերազմի կարելիութիւնից, որքան այժմ։

Եւրօպական դիւանագիտութիւնը մի առանձին եռանդով ճիգ է թափում պետութիւնների խմբակցութեան և դաշնակցութեան փոփոխութիւններով ապահովել այս ու այն պետութեան դրութիւնը։

Բայց ամեն մի նոր փոփոխութիւն առաջ բերելով ույժերի նոր դասաւորութիւն՝ պրդում է մշակել և իրագործել այս ու այն պետութեան համար ապահովութեան նոր եղանակներ։

Եւրօպական պետութիւնները մտնում են նորանոր կապակցութիւնների ու համաձայնութիւնների մէջ և շարունակում են աւելի ևս մեծ եռանդով, քան առաջ, ուժեղացնել իրանց ռազմական պատրաստութիւնները։

Պետութիւնների ազդեցութեան մրցադաշտը հանդիսանում է ներկայումս աւելի նշմարելի կերպով Մերձաւոր Արևելքի և Առաջաւոր Ասիայի ընդարձակ տարածութիւնը։

Պետութիւնները շտապում են Թիւրքիայի և Պարսկաստանի սահմաններում ձեռք բերել որոշ ազդեցութիւն կամ իբրև նրանց հովանաւորողներ և կամ իբրև դաշնակիցներ։

Մի տարի առաջ Թիւրքիան համարվում էր ազատ որևէ կապերից եւրօպական պետութիւնների հետ։ Բայց այսօր նա արդէն ներկայանում է իբրև Ռումինիայի դաշնակից և իբրև համակրող երեքպետեան դաշնակցութեան։ Թիւրքիան զինվում է, աւելացնելով թէ ցամաքային և թէ ծովային իր ռազմիկ ույժերը։

Պարսկաստանը, որ յոյս էր տալիս, թէ ընդունակ կը լինի ինքնուրոյն քաղաքական կացութիւն պահպանել և կուլտուրական աշխատանքի ձեռնարկել, վերջին տարվայ ընթացքում իրան ցոյց տուեց իբրև չափազանց թոյլ և սնանկ պետական մի մարմին, որը հեղինակութիւն չունի իր սեփական ժողովրդի առաջ և գտնվում է բաժանման և նուաճման վտանգի նախօրեակում։

Միևնոյն ժամանակ Յունաստանը և բալկանեան փոքրիկ պետութիւնները աշխատում են օգտվել ներկայ փոփոխվող շրջանի ամեն մի դէպքից՝ ապահովելու իրանց համար աւելի ձեռնտու վիճակ և ձեռք բերելու միջազգային դասաւորութեան մէջ կարելիին չափ ամուր դիրք։

Այն բոլոր փոփոխութիւնների մէջ, որոնք կատարվում են Մերձաւոր Արևելքում, չափազանց շահագրգռված են թէ այնտեղ ապրող ազգերը և թէ եւրօպական բոլոր պետութիւնները։

Ամեն մի ամիս բերում է մեզ նոր յայտնութիւններ պետութիւնների արած քայլերի և գրաւած նոր դիրքերի մասին։

Իւրաքանչիւր պետութիւն աշխատում է նուաճումներ անել առանց պատերազմի, բայց այդ նուաճումներով արագացվում է և ընդհարումների կարելիութիւնը, որից մինչև այժմ խուսափել են պետութիւնները։

Ա. Քալանթար

ԿԱՅՍՐՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Բեռլին, 21 հոկտեմբերի

«Թայմսի» յօդուածի առիթով Թագաւոր Կայսրի Պօտսդամ այցելելու առիթով «Տեգլիխէ-Րունդշաու»-ն ասում է. «Բեռլինում, ինչպէս Պետերբուրգում, կարծում են թէ տեսակցութիւնը չէ կարելի կապել Ռուսաստանի դէպի միւս պետութիւնները տածած յարաբերութիւնների հետ։ Այդ տեսակցութեան հետ չեն կապում ոչ մի յետին միտք, ընդգծվում է միայն այն անկեղծ գոհունակութեան զգացմունքը, թէ կայսրը վճռել է բարեկամական այցելութիւն գործել Վիլհելմ կայսրին։ Կայսրին ողջունում են ինչպէս հարևան մեծ պետութեան Միապետի, որի հետ Գերմանիան կապված է բարեկամութեան ու առաջնակարգ կարևորութիւն ունեցող շահերի ընդհանրութեան հին կապերով։ Գերմանիան ձախորդ օրերին միշտ աջակցութիւն է ցոյց տուել Ռուսաստանին, ինչպէսին միւս բոլոր բարեկամներից ոչ ոք չէ արել։ Գերմանիան Ռուսաստանի վերաբերութեամբ երբէք չէ եղել յարձակվող կողմ և շատ կռիւներում կռուել է նրա հետ կողք-կողքի տուած։ Գերմանացիները անկեղծօրէն ցանկանում են միասին աշխատել իր հարևանի հետ յօգուտ փոխադարձ շահերի և եւրօպական խաղաղութիւնը պահելու համար։ «Պօստը» մատնանշում է, որ Գերմանիայի և Ռուսաստանի միջև հակառակ շահեր չը կան։ Թէև եղել են դէպքեր, երբ երկու կողմերի դիպլօմատիան ընթացել է հակառակ ուղիներով, բայց այնպէս սպառնալի տարաձայնութիւններ չեն եղել։ Բարեկամական յարաբերութիւնները Ռուսաստանի և Գերմանիայի միջև հիմնաւորված են քաղաքական կացութեամբ և ոչ միայն Միապետների անձնական յարաբերութիւններով։ Գերմանիան սակայն շահագրգռված չէ առանձնապէս լաւ յարաբերութիւնների մէջ լինել Ռուսաստանի հետ և ոչ ոքի առաջ չէ քծնում, բայց անպայման շահագրգռված է, որպէսզի Բեռլինի և Պետերբուրգի միջև կապված դաշինքը չը խախտվի համաձայնութիւններով ու խոստումներով։ Միապետների տեսակցութիւնը հազիւ թէ իր նշանակութիւնը ստանայ. նա բաւականին բարձր էնման հանդիպումներից»։ (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ, 21 հոկտեմբերի

Կայսրի և Վիլհելմի տեսակցութեան առիթով «Россія» լրագիրը մատնանշելով՝ որ եւրօպական պետութիւնների Թագաւորների տեսակցութիւնը, չը նայած նրանց պարբերաբար կրկնվելուն, բայց և ժամանակակից հասարակութեան աչքերում պահել են աչքի ընկնող քաղաքական նշանակութիւն ինչպէս նրանք վայելել են նախկին սերունդների մօտ, և որ դրանով է բացատրվում այն յայտնի հետաքրքրութիւնը, որ ցոյց է տալիս եւրօպական մամուլը դէպի Պօտսդամի տեսակցութիւնը, որին նա վերագրում է առաջնակարգ քաղաքական կարևորութիւն,—միանգամայն միանում է Արևմտեան Եւրօպայի ղեկավար օրգանների այդօրինակ մտքին, սակայն անհրաժեշտ է համարում յարակցել, որ պօտսդամեան տեսակցութիւնը չէ կարող և չը պէտք է քննվի իբրև առանձին քաղաքական դէպք, հանած ռուս-գերմանական յարաբերութիւնների ընդհանուր ֆօնից. այժմեան միապետների տեսակցութիւնը հանդիսանում է արտայայտութիւն այն կապերի, որոնք կապում են ոչ միայն ռուսական և գերմանական դինաստիան, այլ և Ռուսաստանին և Գերմանիային։ Երկու պետութիւնները հնուց կարող են եղել ոչ միայն հարթել քաղաքական ու տնտեսական շահերի մէջ նկատված հակասութիւնները, այլ և միշտ ապէս ձգտել են մեղմացնելու խոշոր տարաձայնութիւնները։ Ծառայելով երկար ժամանակ եւրօպական խաղաղութեան և պահպանողական աշխարհհայեցողութեան պարիսպը, ռուս-գերմանական բարեկամական յարաբերութիւնները հաստատ արմատներ ձգեցին ռուս-գերմանական ժողովրդական հոգեբանութեան մէջ։ Այդ հանգամանքը գրաւոր պայմանագրերից և համաձայնութիւններից էլ աւելի ապահովում է ապագայում միջազգային քաղաքականութեան շրջանում երկու կառավարութիւնների համերաշխ գործակցութիւնը, ուղղված ի պաշտպանութիւն խաղաղութեան Եւրօպայում, խաղաղութեան, որ անհրաժեշտ է ոչ միայն Ռուսաստանին և Գերմանիային, այլ նմանապէս համայն կուլտուրական մարդկութեան։ Ռուսաստանը և Գերմանիան, որոնք չունեն անհաշտելի շահեր քաղաքական և տնտեսական շրջանում, ինչպէս աշխարհագրական ույժով, այնպէս և պատմական-կուլտուրական միախայով, պէտք է իրար մէջ պահպանեն բարեկամական յարաբերութիւններ, միանգամայն համապատասխանող երկու ժողովուրդների ցանկութիւններին։ Իսկ ծագող թիւրիմացութիւնները և տարաձայնութիւնները հեշտութեամբ կարող են վերացվել երկու պետութիւնների արտաքին քաղաքականութեան ղեկավարների փոխադարձ ջանքերով։ Վերջում լրագիրը յոյս է յայտնում, որ պօտսդամեան տեսակցութիւնը աւելի ևս կամրապնդէ տրադիցիօն ռուս-գերմանական բարեկամական յարաբերութիւնները։ (Հ. Գ.)

Պ ե տ ե ր բ ու ր գ.—Արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ մինիստրների Պօտսդամում տեսակցելու նախօրեակին եռում է աշխատանքը։ Ծանրութեան կենտրօնը Պարսկաստանի հարցն է։ Դիպլօմատները աշխատում են խուսափել վէճի բռնվելուց Գերմանիայի հետ և յոյս ունեն, որ Անգլիան պարսկական հարցում զիջող կը լինի։ («Б.»)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 21 հոկտեմբերի

Կայսրի գահակալութեան օրը մայրաքաղաքը զարդարված է դրօշակներով։ Բոլոր եկեղեցիներում կատարվեցին հանդիսաւոր պատարագներ, առանձնապէս բազմամարդ էր ի հանդիսաւոր ս. Յարութեան եկեղեցում, ուր ներկայ էին Մեծ Իշխանները, զինուորական և քաղաքացիական կառավարիչ անձեր։ Երեկոյեան քաղաքը հրավառված էր։

Գործակալութիւնը զանազան քաղաքներից ստացաւ տեղեկութիւններ պատարագի, զօրահանդէսների մասին։ (Հ. Գ.)

Պարիզ, 21 հոկտեմբերի

«Տանը» և «Ժուրնալ-դէ-Դէբան» նոր կաբինէտ կազմելը Բրիանի գլխաւորութեամբ համարում են համապատասխան՝ գործադուլից յետոյ ստեղծված քաղաքական նոր դրութեան։ Նոր կաբինէտը նորանոր միջոցներ է որոնելու յեղափոխական սինդիկալիզմի դէմ և սահմանափակելու է գործադուլների իրաւունքը հասարակական նշանակութիւն ունեցող աշխատանքի ճիւղերում, միաժամանակ բանուորներին երաշխաւորութիւն տալով, որ նրանց դրութիւնը կը բարւոքվի։

Բրիանը երկար խօսակցեց Բրիսօնի հետ, տանը չը գտաւ սենատի նախագահ Դիւբօստին, Լէօն Բուրժուային, Կլէմանսօյին և Սարրէնին, ընդունեց Սարրէնին և Մօնիսին, այցելեց կաբինէտից հրաժարված անդամներին, մինիստրութեան մէջ ընդունեց պատգամաւորներ Պիւյէկին, Ռէյնօյին, Կլէմանտէլին, այսօր այցելեց Մօնիսին և Լաֆֆէրրին։ Բրիանը յոյս ունի երեկոյեան դէմ աւարտել բանակցութիւնները կաբինէտ կազմելու առիթով։

Պատգամաւոր Վալիանը դիմեց առևտրի մինիստրին հարց տալով՝ հարկ չը կա՞յ, արդեօք, ի նկատի ունենալով վատ բերքը և հացի գների բարձրանալը՝ հարց յարուցել՝ վերացնելու այս տարի հացի վրայից մաքսային տուրքերը։ Մինիստրը երկրագործութեան մինիստրի հետ համաձայնելով պատասխանեց բացասաբար։ (Հ. Դ.)

Լօնդօն, 21 հոկտեմբերի

Մահմեդականների բազմամարդ ժողովը մի բանաձև ընդունեց, որով խիստ կերպով բողոք է յայտնվում Անգլիայի գործողութիւնների դէմ Պարսկաստանում և հրաւիրում է Անգլիային աշխատել հեռացնել տալու ուսաց զօրքերը Պարսկաստանից։ Հռետորները կատաղի յարձակվեցին Անգլիայի և Ռուսաստանի վրա։ Գերմանական կայսրի անուան յիշատակումը ընդունվեց ծափերի տարափով։ Նախագահը հազիւ զսպեց միտինգի բորբոքված մասնակցողներին, և թոյլ չը տուեց հեռագիրներ ուղարկել Թիւրքաց սուլթանին և աւղանական էմիրին։ (Հ. Գ.)

Լօնդօն, 21 հոկտեմբերի

Հարաւային Ուէլսում լեռնային բանուորների միութիւնը առաջարկում է չընդլայնել գործադուլը. այժմ 17,000 բանուորներ ապրում են միութեան հաշւով, ընդհանուր գործադուլը օրհասական կը լինէր։ Կարդիֆում գործադուլի ժամանակ աշխատել ցանկացողները գործադուլաւորների ձեռքից փախուստի դիմեցին։ Գործադուլաւորները յարձակվեցին հանքերի իշխանութեան տան վրա, քարեր նետեցին դէպի պատուհանները։ Հանքերում գտնվող բանուորները դուրս չեն գալիս, վախենալով գործադուլ արածներից։ (Հ. Գ.)

Բուխարեստ, 21 հոկտեմբերի

Մակեդոնիայի ռումին եպիսկոպոսի հարցը Թիւրքաց կառավարութիւնը լուծեց դրական մտքով։ Կանդիդատ հանդիսանում է Փօտի վարդապետ Բալամուշը, որ աւարտել է Բուխարեստի աստուածաբանական ֆակուլտէտը։ (Հ. Գ.)

Լ ի ս ա բ օ ն.—Երեկ հանվեց հակայեղափոխական զինուորական դաւադրութիւն։ Ձերբակալվեցին 40 օֆիցէրներ։ («Б.»)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կ. Պօլիս, 21 հոկտեմբերի

Երիտասարդ-Թիւրքերի կոմիտէտի կարգադրութեամբ յունական բօյկոտը դադարեց։ Կումանօվօյի մօտերը գնացքի խորտակումը կազմակերպել էին բօլգարները, որոնցից երեքը պատերազմական դատարանից դատապարտվեցին մահվան պատժի, 17-ը՝ երեքից մինչև 15 տարով տաժանակիր աշխատանքների։ Ղալաթիայում ձերբակալվեց և աքսորվեց ռուս անիշխանական Բասկովը։

Գաւրանում զօրքի հետ հաղորդակցութիւնը վերականգնվեց։ Ճակատամարտից յետոյ, երբ երկու կողմից էլ ընկան մեծ թւով զոհեր, 8,000 դրուզներ, կորցնելով իրանց գլխը Սաֆի մօտերը, ամրացան 21 մղոն հեռաւորութեան վրա դէպի հիւսիս։

Էկս-սուլթանի հիւանդութիւնը սաստկացաւ և կեանքին վտանգ է սպառնում։

Յերեկվայ ժամը 3-ին Ադրիանուպօլսից վերադարձաւ սուլթանը։ (Հ. Գ.)

Սօֆիա, 21 հոկտեմբերի

Պատգամաւոր Պեշէնը՝ նախկին մինիստր, լիբէրալ, պատասխան-ուղերձի առիթով ծագած վիճաբանութիւնների ժամանակ մատնանշեց, որ Բօլգարիան չէ ունեցել պատերազմաւէր մտադրութիւններ Թիւրքիայի դէմ. կառավարութիւնը միշտ բարեացակամ է եղել դէպի Թիւրքիան, հաշւի չառած նաև այն րօպէները, երբ Թիւրքիան գտնվում էր ծանր կացութեան մէջ։ Բօլգարիան շատ-շատերին է զիջողութիւններ արել, որպէսզի սատանայ Թիւրքիայի բարեկամութիւնը։ Դրա փոխարէն Թիւրքիան դէպի Բօլգարիան վերաբերվեց անբարեացակամօրէն, բօլգար տարրը Թիւրքիայում ենթարկվում է սոսկալի հալածանքների։ Բօլգար ժողովուրդը կամենում է, որպէսզի մակեդօնական բօլգարները Թիւրքիայում հանդիպեն եղբայրական վերաբերմունքի, ինչպէս մահմեդական-

ները Բոլգարիայում։ Մենք չենք կարող սառնասրտութեամբ նայել Թիւրքիայի մեր եղբայրների վրա գործադրվող բռնութիւններին. սակայն, չը նայած դրան, անհրաժեշտ է, որպէսզի կառավարութիւնը փորձէ բարեկամական յարաբերութիւններ ստեղծել Թիւրքիայի հետ։ (Հ. Գ.)

Վիեննա.— Երիտասարդ Թիւրքերը հերքում են էքս-սուլթան Աբդիւլ-Համիդի հիւանդութեան մասին տարածված լուրերը։ («Ն.»)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

1) Արգելվում է միջնակարգ ու ստորին կրթական հաստատութիւնների աշակերտներին ընդունել ապրեցնելու մասնաւոր բնակարաններում առանց պատշաճ կրթական հաստատութեան իշխանութեան թոյլտուութեան։

2) Պարահանդէսներ և դիմակահանդէսներ կազմակերպողները, ռեստորաններ, տրակտիրներ, պանդոկներ, զուարճատեղիներ, բիլիարդանոցներ, բուֆետներ, ցիրկեր, այգիներ, թատրոններ, սրճարաններ և այլ ոգելից խմիչքների տներ պահողները իրաւունք չունեն թոյլ տալ վերոյիշեալ տեղերը միջնակարգ ու ստորին կրթական հաստատութիւնների սաներին և անչափահասներին։

3) Թատրոնների, ցիրկերի և այլ զուարճատեղիների տէրերին և պատասխանատու կարգադրիչներին արգելվում է թոյլ տալ ներկայ լինել աշակերտներին ռեպետիցիաներին և կուլիսների ետևը։

4) Արգելվում է ամեն տեսակ ներկայացումներ, զուարճութիւններ և դասախօսութիւններ կազմակերպողներին, պրօժեկտօրների, կինեմատօգրաֆների և այլն տէրերին թողնել միջնակարգ ու ստորին դպրոցների աշակերտներին, նաև անչափահասներին, այն ներկայացումներին, որոնց մասին աֆիշաներում, ոստիկանութեան կարգադրութեամբ, յիշատակված կը լինի թէ աշակերտութիւնը չէ կարող մուտք ունենալ։

5) Արգելվում է պրօժեկտօրների, կինեմատօգրաֆների, սկէտինկ-րինգների պահողներին թոյլ տալ աշակերտներին միայն այդ հաստատութիւններում ժամը 9-ից յետոյ ձմեռը, և ժամը 10-ից յետոյ երեկոյեան—ամառը։

Այս կանոնները խախտողները ենթարկվում են պատասխանատուութեան քրէական պատժագրքի 29-րդ յօդուածով։

Ներկայ պարտադիր կարգադրութիւնը իր ույժի մէջ է մտնում «Кавказъ» լրագրում լոյս տեսնելու օրից։

Իսկական [illegible] Թիֆլիսի նահանգապետ
Լօգինա-Լօգինսկի

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔԸ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՆՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

Յիշում եմ, Գ. Աղայեանը մի անգամ նկատել էր, որ ժողովրդական սկզբունքը լաւ բան լինի գուցէ, բայց ժողովուրդը մեզանում շատ անտարբեր է դէպի հասարակական շահերը, քիչ է հետաքրքրվում իր հասարակական գործերով և աւելի քիչ օգտվում իր իրաւունքներից։

Միանգամայն ճիշդ է այդ նկատողութիւնը համեմատական տեսակէտից։ Ես ընդունում եմ, որ եթէ մի հասարակութիւն, մի ազգ, մի ժողովուրդ, վաստակելով ընտրական իրաւունք, իրապէս ընտրութիւններին մասնակցում է նրա իրաւատուների միմիայն 10—20 տոկոսը, ոչ աւելի, և այդ երևոյթը տևողական բնոյթ ունի, դա ապացոյց է այդ ժողովրդի, այդ հասարակութեան անտարբերութեան դէպի իր ընդհանուր շահերը։

Սակայն ինքն ըստ ինքեան այդ երևոյթին պէտք է յատկացնել և համեմատական նշանակութիւն։

Գերմանիայում վերջին ընտրական պայքարին մասնակցեց իրաւատուների 70—80 տոկոսը, մինչդեռ սովորաբար այդ տոկոսը 60-ից չէ աւելանում։ Ֆրանսիայում այդ տոկոսը աւելի պակաս է։ Կան ազգեր, որոնք մասնակցում են իրաւատուների աւելի պակաս տոկոսով, որը իջնում է 40—30 ի, այն էլ ընդհանուր, կամ համազգային ընտրութիւններում։ Տեղական ընտրութիւններին ժողովրդի մասնակցութիւնը սովորաբար աւելի թոյլ էլ լինում։

Սակայն ինչ եզրակացութիւն սրանից։

Պէտք է ոչնչացնել կամ սահմանափակել ժողովրդի ընտրական իրաւունքներն այնտեղ, որտեղ ժողովուրդը թոյլ հետաքրքրութիւն է արտայայտում դէպի հասարակական գործունէութիւն, և գործադրել ժողովրդական սկզբունքը այնտեղ, որտեղ իրաւատուների տոկոսը դիցուք յիսունից պակաս չէ։

Մեր հնամոլները այս հարցին չեն վարանում դրական պատասխան տալու։

«Աւելի լաւ կը լինէր, որ այդ (հասարակական) շահերի պաշտպանութիւնը միայ Աստուծոյ կամքով և ազգի վստահութեան քուէով ընտրված կաթողիկոսի ձեռքում և նա խելացի և ազնուամիտ խորհրդականների օգնութեամբ կառավարէր Մայր Աթոռի (կարդայ կաթողիկոսութեան) իրաւասութեան վերաբերեալ գործերը»։

Մինչև այն երջանիկ ժամանակները, երբ հայը կը հաւասարվէր ֆրանսիացուն, կամ գերմանացուն իր հասարակական գործունէութիւնով։

Այս պատասխանը միանգամայն պարզ է և հասկանալի։ Սովորական լեզուով սա նշանակում է՝ աւելի լաւ է նշանակվի թեմական առաջնորդներ և կօնսիստօրիաներ, քան ընտրովի թեմական ժողովներ և խորհուրդներ՝ ընտրովի թեմական առաջնորդներով, աւելի լաւ է նշանակվի երէցփոխներ և հոգաբարձուներ, քան ծխական ժողով և ընտրովի ծխական հոգաբարձութիւն... Մի խօսքով՝ ամեն բան ժողովրդի համար և ոչինչ ժողովրդի ձեռքով, tous pour le peuple et rien par le peuple...

Պէտք է գոհ լինել, որ մեր այժմեան հնամոլներն այնքան անկեղծութիւն ունեն, որ չեն թագցնում այսօր իրանց սկզբունքը։ Մեզանում աւելի լաւ է, ասում են նրանք, «Աստուծոյ կամօք», այսինքն միահեծանութեան սկզբունքի վրա յոյս դնել և մեր բոլոր գործերը միահեծան կառավարութեան յանձնել, քան ժողովրդի ընտրեալների ձեռքով ղեկավարել ժողովրդի շահերը։ Այս դէպքում միանգամայն փարիսեցութիւն պէտք է համարել նրանց բերանում «ազգի վստահութեան քուէով ընտրված է» դարձուածքը։ Ի՞նչ գործ ունի ազգի վստահութեան քուէն այնտեղ, ուր ամեն բան «կամօքն Աստուծոյ» պիտի ղեկավարվի, մանաւանդ, երբ Աստուծոյ կամքն իմանալը և արտայայտելը հոգևորականութեան մենավաճառութիւնը կը լինի։

Սակայն դժուար չէ ամենահաստատ, չախչախիչ փաստերով ապացուցանել, որ նոյնիսկ մեզանում, ուր գոյութիւն ունի ժողովրդի սպանիչ անտարբերութիւն դէպի հասարակական շահերը, այնուամենայնիւ ժողովրդական սկզբունքը անփոխարինելի է։

Մեր եկեղեցական-ծխական կալուածքները և արդիւնքները՝ ինչպէս յայտնի է՝ ժողովրդի, այսինքն ծխական համայնքների և նրանցից ընտրված հոգաբարձութիւնների ձեռքով են կառավարվում։

Ընդունելով հանդերձ ծխական հիմնարկութիւնների կազմակերպութեան թոյլ և պակասաւոր կողմերը, մենք ինչ ենք տեսնում այսօր։ Միմիայն այդ արդիւնքների և կալուածքների եկամուտներով մինչև այսօր պահվում են մեր մօտ 500 դպրոցները, որոնք ազգային գոյութեան և առաջադիմութեան մեծագոյն նեցուկն են հանդիսանում։ Այդ արդիւնքները մեզ տալիս են տարեկան մօտ կէս միլիոն րուբլու գումար, որով մեր ժառանգ սերունդը ազգային կրթութիւն է ստանում իր մայրենի լեզուով։ Սա մեր հասարակական կեանքի խոշորագոյն երևոյթն է, որի հետ հազիւ թէ կարելի լինի գտնել համաչափ մի այլ հասարակական երևոյթ։

Միւս կողմից ինչ են ներկայացնում մեր թեմական եւ վանքապատկան անագին կալուածներն ու արդիւնքներ, լինելով միմիայն հոգևորականութեան միահեծանութեան տակ։

Մեր հասարակական շահերի տեսակէտից մինչև մեր օրերը մի ոչնչութիւն է ներկայացնում այդ ահագին հասարակական հարստութիւնը, մատնված կորստի, կամ այս կամ այն անհատի յափշտակութեան։

Եւ այս երևոյթի վրա առաջին անգամ ժողովրդի ուշադրութիւնն է հրաւիրում Նորընտիր Կաթողիկոսը։

Այստեղ շօշափելի, ակներև և խոշոր աւերութիւն, այնտեղ անվիճելի և անդառնալի ահագին կորուստ։ Սա մի ապշեցուցիչ կօնտրաստ է և միայն կարելի է զարմանալ, թէ ինչպէս այդ երևոյթը մինչև հիմա անուշադրութեան էր մատնված ամեն կողմից և միայն Նորընտիր Կաթողիկոսը նախաձեռնող եղաւ այդ հարցի յարուցման։

Ահա ինչու պէտք է ողջունել Նոր Կաթողիկոսի այս խելացի քայլը և ոչ միայն սպասել, այլ ամեն կողմից աջակցել, որ օր առաջ սահմանվեն թեմական ժողովներ և թեմական խորհուրդներ և այդ նոր ընտրովի մարմիններին յանձնել թեմական գործերը և թեմական ու վանքապատկան ահագին հարստութիւնների շահագործութիւնը։

Այդ իսկական և կարևոր բարենորոգութիւնից ազգը մի այնպիսի խոշոր եկամուտ կունենայ, որով կարճ ժամանակում կարելի կը լինի հինգապատկել մեր կրթական հիմնարկութիւնների թիւը։ Ամենաքիչը թեմական արդիւնքներով կարելի կը լինի բոլոր թեմերում հաստատել կենտրոնական երկդասեան ծխ. դպրոցներ, որոնց պակասութիւնը այսօր գրեթէ անօգուտ է դարձնում մեր բոլոր միդասեան դպրոցների գոյութիւնը։

Այո, այդ բարենորոգութիւնը կը լինէր նոր ուղղութեան պրօգրամի ամենափայլուն կէտը, այն ժողովրդական պրօգրամի, որը սրբացնում է ժողովրդական սկզբունքի թշնամիներին և «Աստուծոյ կամօք» միահեծանութեան երկրպագուներին և արբանեակներին։ Ուստի այդ նոր ուղղութեան նախաձեռնողը երբեք մտածել անգամ չէ կարող, թէ դրանով նսեմանալ կամ նուազել կարող են կաթողիկոսական իրաւունքները։ Նրանք՝ այդ իրաւունքները մնում են իրանց տեղը, բայց իրագործվում են այնպիսի հիմնարկութիւնների և հաստատութիւնների միջոցով, ուր հասարակական շահը գերադասված կը լինի մասնաւոր շահերի և եսամոլ ձգտումների։ Չէ՞ որ ինքը կաթողիկոսութիւնը մեր անցեալից ժառանգած հասարակական շահերի մի գերագոյն արտայայտութիւն է, որը պիտի ժամանակակից ձևերով էլ արտայայտվի։

Մինչդեռ այսօր միահեծանութեան տարրը ամեն տեղ մատնված է չքանալու և նա իր վերջին օրերն է համարում։ Ամեն տեղ սկսած հասարակական կազմի ամենափոքրիկ բջիջներից մինչև բարձրագոյն կազմակերպութիւնները օր առաջ գործադրում են ժողովրդական սկզբունքը, առանց մազաչափ ուշադրութիւն դարձնելու այն հանգամանքին, որ ժողովրդի մեծամասնութիւնը սկզբում որոշ չափով անտարբերութիւն է ցոյց տալիս դէպի իր ընտրական իրաւունքները, դէպի հասարակական ինքնագործունէութիւն։

Միևնոյն ժամանակ չը պէտք է մոռանալ, որ ժողովրդական սկզբունքի գործադրութիւնը ստեղծում է և այնպիսի հիմնարկութիւններ, որոնք դաստիարակում են նոյն ժողովրդին, ընտելացնում են նրան հասարակական գործունէութեան, որի համի առնելով մի անգամ՝ ժողովրդի մեծամասնութիւնը իր ձեռքը կառնի իր հասարակական գործերը, իր ընտրական իրաւունքները և հասարակական պաշտօնավարութիւնը կը յանձնի իր լաւագոյն ընտրեալներին։

Միայն այդպիսի հիմնարկութիւնների օգնութեամբ կարելի է սպասել, որ հայն ևս մի օր ինքնագործունէութեան և ինքնավարութեան ասպարիզում նմանվի աւստրիացուն, ֆրանսիացուն, նոյնիսկ գերմանացուն, հաստատելով Լօրէնց Ֆօն Շտէյնի այն միտքը, թէ ժամանակակից ազգային կեանքը արտայայտվում է նրան կազմող բոլոր սկզբնական և բարձրագոյն ինքնավարական հիմնարկութիւնների և մարմինների ինքնագործունէութեամբ։

Ուստի մենք երբեք չը պէտք է վհատենք և թուլանանք հասարակական նոյնիսկ սպանիչ անտարբերութեան առջև և ձեռք վերցնենք ժողովրդական սկզբունքից։ Բաւ լիցի։ Շեշտելով այդ պակասաւոր երևոյթը, որը սակայն յաւիտենական չէ վերջ ի վերջոյ, մենք անհամեմատ աւելի շատ պիտի քարոզենք ժողովրդական սկզբունքի ընդարձակ իրագործումը մեզանում, որովհետև ինքնավարական հիմնարկութիւնները միևնոյն ժամանակ պարունակում են իրանց մէջ միջոցներ ժողովրդական սպանիչ անտարբերութեան դէմ։

Ժողովրդական սկզբունքը միայն ընդունակ է խորտակելու ժողովրդական անտարբերութիւնը, որը սակայն մատի փաթաթան չէ կարելի անել պղտոր ջրում ձուկ որսալու համար։

Կար. Եաղուբեան

Խ. ԱԲՈՎԵԱՆԻ ՄԱՀԱՐՁԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

Ինչպէս յայտնի է, Բագուի Հայոց Կուլտ. Միութիւնը որոշել է մահարձան կանգնեցնել հանգուցեալ վիպասան Աբովեանցին Երևանում։ Այս չափազանց համակրելի միտքը դրդում է ինձ մի քանի խօսք ասել, որով գուցէ մասամբ աջակցած լինեմ գործին։

Երբ կառուցվում է դիցուք մի շինութիւն, մօնումենտ, արձան կամ սրանց նման մի բան, որ դառնալու է հասարակական կամ ազգային սեփականութիւն, կառուցանելուց առաջ խնդիրը պէտք է դրվի հրապարակի վրա։ Միակ և ամենաուղիղ ճանապարհը սա է, չը նայելով նոյն իսկ այնպիսի հանգամանքին, որ կառուցվելիք մօնումենտի համար ամբողջ անհրաժեշտ հոգսը յանձն առնի մի անհատ։

Եթէ մինչև օրս եղել են դէպքեր, երբ հասարակական նշանակութիւն ունեցող շէնքեր հիմնվել են առանց այս միջոցի դիմելու, դա եղել է սխալ և անուղղելի սխալ։ Սխալվելը յանցանք չէ, բայց սխալը կրկնելը յանցանք է։

Աբովեանցի մահարձանի պրօէկտը կազմելու համար անպատճառ պէտք է յայտարարվի կօնկուրս, թէկուզ սահմանափակ չափերով։ Ուզում եմ ասել, որ եթէ նիւթական միջոցները այնքան սուղ են, որ անկարելի է եւրոպական թերթերի միջոցով հրաւիրել կօնկուրսի օտարազգի արտիստներին, գոնէ տեղական լրագիրների օգնութեամբ պէտք է տեղեկացնել մեր բոլոր եղած չեղած արուեստագէտներին այս հարցի նկատմամբ։

Պէտք է կազմվի մասնագէտների կամ ձեռնհաս անձանց ձեռքով կօնկուրսի ծրագիրը, մշակվեն մանրամասն պայմանները, ուր ի միջի այլոց յիշված կը լինեն ժիւրիի անդամների անունները, և յայտարարվեն։ Այս վերջին կէտը շատ կարևոր է, որովհետև ոչ մի լուրջ արուեստագէտ չի մասնակցի կօնկուրսի, եթէ ժիւրիի անդամները մասնագէտներ չեն։

Յուսանք, որ Կուլտուրական Միութիւնը կը հետևի կուլտուրական ազգերի օրինակին և հասարակական նշանակութիւն ունեցող գործը կը շինի ընդհանուր և ազատ մրցումի հարց։

Գ. Բաշինջաղեան

ՊՐՕԺԷԿՏՕՐՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼԻՔ ԴԵՐՆ ԱՊԱԳԱՅՈՒՄ

Պրօժէկտօրները, որոնք այժմ մրցութեան մէջ են թատրոնների հետ, մեծ դեր ունեն կատարելու ապագայում։ Նրանք արդէն շատ դէպքերում թատրոնների առաջն առնում են, և կը գայ ժամանակ, երբ բոլորովին կառնեն։ Գոնէ այդ են ցոյց տալիս այն մուտքերը, որ անում են նրանք ներկայումս։ Հասարակութիւնը սիրով և մեծ բազմութեամբ է յաճախում պրօժէկտօր, քան թէ թատրոն, մանաւանդ հայ թատրոն, ուր դերասանները յաճախ ստիպված են խաղալ դատարկ աթոռների համար։ Ամեն բանում գործնականութեամբ առաջնորդվող հասարակութիւնը պրօժէկտօրից ստանում է աւելի հաճոյք և բաւականութիւն, քան թէ թատրոնից։ Եւ մեղադրելի չէ. այն աշխուժութիւնն ու կենդանութիւնը, գիտական և մտաւոր հորիզոնը լայնացնող աշխարհները, աշխարհագրական, կենդանաբանական և բուսաբանական տեղեկութիւնները, որոնք անչափ հետաքրքրութիւն են պատճառում նրան պրօժէկտօրում, նա չէ գտնում թատրոնում, ուր նա յաճախ իր առաջ տեսնում է անփորձ ու մանկէն սիրողներ և տգէտ ու յաճախ դերերը չը սովորող դերասաններ։ Թող չը վիրաւորվեն մեր ասածներից յարգելի բացառութիւնները։ Մենք սրանով բնաւ չենք ուզում գցել թատրոնի վարկը, այլ ուզում ենք մատնացոյց լինել այն խոշոր մրցութեան վրա, որ նկատվում է պրօժէկտօրի և թատրոնի միջև։ Մենք չենք կարող փակել մեր աչքերը կեանքի ակներև փաստերի առաջ։ Հապա ինչ է պատճառը, որ տհաճութեամբ և երբեմն զօռով թատրոն յաճախող հասարակութիւնը մեծ բազմութեամբ և սիրով լցնում է պրօժէկտօրները։

Այսպէս ուրեմն՝ մեր առաջ դրված է պրօժէկտօրի և թատրոնի խոշոր մրցութեան հարցը, այնպէս որ պրօժէկտօրը թատրոնի գոյութեանը մեծ վտանգ է սպառնում, վտանգ, որ շատ նման է դեղին վտանգին։ Այն գոյութեան կռիւը, որ նկատվում է պրօժէկտօրի և թատրոնի միջև, բնականօրէն առաջ է մղում թատրոնի լինել չը լինելու հարցը։ Ուստի պէտք է վաղօրէն մտածել դրա առաջն առնելու և թատրոնին գործնական ու արժանավայել դիրք տալու, որպէսզի նա չը մեռնի։

Որպէս ապացոյց մեր ասածին կը բերենք այն հանգամանքը, որ հասարակութիւնն այն, ինչ գտնում է թատրոնում, աւելի աշխոյժ, սակայն անձայն, գտնում է պրօժէկտօրում. բայց այն, ինչ որ գտնում է պրօժէկտօրում, նա չէ գտնում թատրոնում։ Ապացոյց ասածիս՝ թատրոնական այն բարդ և խոր հոգեբանական ներկայացումները, որոնք վերջերս տեղի են ունենում պրօժէկտօրներում։ Իսկ ձեր կը մնայ թատրոնը, եթէ ապագայում էլեքտրականութեան միջոցով ձայներն էլ հնարեն։ Բացի դրանից՝ դեռ թատրոնում

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԿԻՆԸ ԵՒ ՆՐԱ ԱՊԱԳԱՆ*)

(Սօցիալ-տնտեսական էսքիզ)

Շահագործվողների, ստրկացածների թւում ճնշող մեծամասնութիւն էին կազմում իգական սեռի ներկայացուցիչները։ Իրանց ազատութիւնը այնտեղ գտնելու յուսով նրանք ամենամեծ մոլեռանդութեամբ նետվեցին նոր ծնունդ առնող քրիստոնէութեան գիրկը։

Սակայն նրանց վարդագոյն յոյսերին շատ շուտով պէտք է յաջորդէր ծայրայեղ յուսախաբութիւնը։ Քրիստոնէութիւնը ո՛չ թէ ազատեց կնոջը իր ստրկական վիճակից, այլ նա ձգնեց նրա սահմանափակ դրութիւնը օրինաւորապէս ձևակերպելու, նրա կախման վիճակը տղամարդուց հրապարակօրէն յայտարարելու։

Քրիստոնէութիւնը ջերմ կերպով տարածողներից՝ Պօղոս առաքեալը իր խստագոյն վճռին է արձակում կանանց սեռը տղամարդկանց սեռին անհաւասար հռչակելով։

Կորնթացի կանայք, որ ընդունել էին քրիստոնէութիւնը և մտել նորակազմ համայնքի մէջ, ոգևորված՝ հաւասարութեան և մարդասիրութեան գաղափարներով, ձգնում էին թօթափել ստրկական լուծը։ Նրանք չէին բաւականանում նոր վարդապետութեան սկզբունքները սովորելով միայն, այլ և ձգտում էին լսեցնել իրանց ձայնը, ուսուցանել այն, ինչ որ յատուկ էր և թոյլատրված արական սեռին. մի խօսքով՝

*) Տես «Մշակ» № 234.

նրանք ջանք էին գործ դնում դուրս գալ դարաւոր կրաւորականութիւնից և դառնալ ներգործող ույժ*)։

Սակայն ֆանատիկոս Պօղոսը իր առաքելական բարձունքից շտապեց անյապաղ խեղդել կանանց մէջ երևան եկած ձգտումները, արձակելով իր խստագոյն դատավճիռը։

«Եւ որպէս աւանդեցի ձեզ զաւանդութիւնն ունիցիք։ Կամիմ, զի գիտիցէք դուք, եթէ առն ամենայնի գլուխ Քրիստոս է, եւ գլուխ կնոջ՝ այր, և գլուխ Քրիստոսի՝ Աստուած։ Ամենայն այր յորժամ յաղօթս կայցէ կամ մարգարէանայցէ և զգլուխն ծածկեալ ունիցի՝ յամօթ առնէ զգլուխն իւր։ Եւ ամենայն կին յորժամ յաղօթս կայցէ կամ մարգարէանայցէ բացաւ գլխով՝ յամօթ առնէ զգլուխն իւր... Առն մարդոյ չէ՛ պարտ ծածկել զգլուխ իւր, զի պատկեր եւ փառք Աստուծոյ է, իսկ կին՝ փառք առն իւրոյ է։ Զի ոչ եթէ այր ի կնոջէ է, այլ կին յառնէ, քանզի ո՛չ իսկ հաստատեցաւ այր վասն կնոջ, այլ կին վասն առն... Այլ դուք ձեզէն տեսէք վիրաւ, արժա՞ն է կնոջ մարդոյ բոլանի յաղօթս կալ առաջի Աստուծոյ»... (Թուղթ Պօղոսի առ կորնթացիս առաջնորդ)։

Որպիսի անհաւասար վերաբերմունք դէպի կանայք, որպիսի արհամարհանք դէպի իգական սեռը։ Քրիստոնէական վարդապետութեան ներկայացուցիչները, որ բազմիցս ճառաբանել են, թէ Աստուծոյ առջև ամէնքը բոլորը հաւասար են, բոլորը դատարկ հնչիւններ են։ Պօղոսը արգելում է

*) Ռենան. «Պօղոս առաքեալը»։

կանանց նոյն իսկ Աստուծու առջև ազատ լինել։ «Արժան է կնոջ մարդոյ հոլանի յաղօթս կալ առաջի Աստուծոյ»—բորբոքված բացագանչում է Պօղոսը, կարծես երկիւղ ունենալով որ կինը այս դէպքումն էլ մի գուցէ վէճ գայթակղութեան դառնայ...

Կանանց նա պատուիրում է անպայման հնազանդութիւն, իսկ տղամարդկանց վեհանձնաբար սիրել։ Այստեղ կինը կրկին ստոր մակերևոյթի վրա է դրված։

«Կանայք, հնազանդ լերուք արանց ձերոց, որպէս և վայել է ի Տէր։ Արք, սիրեցէք զկանայս ձեր և մի դառնացուցանէք զնոսա»։ (Թուղթ առ կողոսացիս, գլ. Գ., 18)։

Անհաւասարութեան գաղափարը ընդհանրութեան մէջ աւելի ամրապնդելու համար, Պօղոսը իր մի այլ թղթում, որ ուղարկել է կորնթացիներին, գրում է.

«Կանայք ամենայն եկեղեցիս լուռ լիցին. զի ո՛չ հրաման է նոցա խօսել, այլ հնազանդ լինել, որպէս և օրէնքն իսկ ասեն։ Ապա թէ ուսանել ինչ կամիցին՝ ի տան զարս իւրեանց հարցանիցեն, քանզի անպատեհ է կնոջ մարդոյ յեկեղեցւոջ խօսել»։ (Թուղթ Պօղոսի առ կորնթացիս առաջնորդ, գլ. ԺԴ., 34, 35)։

Եւ կանանց իրաւահաւասարութեան հարցը միանգամայն բացասական մտքով լուծելուց յետոյ՝ Պօղոս առաքեալը ձգնում է մի ճակատագրական միտք ևս արծարծելու։ Դա մարմնի բնական պահանջների խնդիրն էր, որոնց դէմ յուսահատ պրոպագանդ էր մղում Պօղոսը։ Ինքը մի մոլեռանդ ասկետ, նա միանգամայն ժխտում էր սեռերի երկուստեք բնական՝ պահանջների սեռական տեսակէտից՝ կարևորութիւնը։ Ասացինք ճակատագրական, որովհետև՝ սեռական կեանքի վերացման քարոզով նա անգիտակցաբար մարդկային հասարակութեան վախճանն էր քարոզում...

Ըստ այնմ նիւթական աշխարհը նա համարում էր ժամանակաւոր օթևան և եռանդով քարոզում էր ընդառաջել մերձեցող հանդերձեալ կեանքին... Ուստի և մարդկային ազգի բազմացումը մի աւելորդ երևոյթ էր տիեզերքի մէջ։ Մարդկային կեանքը սեռական տեսակէտից մի յանցաւոր, մեղապարտ վիճակ էր։ Մարմինը արժանի էր ամեն արհամարհանքի. բաւական էր, եթէ հոգին անարատ մնար։ Բնական պահանջը յատուկ է մարմնին, ապա ուրեմն մարմինը աղբիւր է ամենայն պղծութեան։ Պօղոսը սակայն յետոյ հասկացաւ, որ իր արծարծած միտքը ուտոպիա է, երևակայութիւն, որ անհնար է կօնկրետ մարմինը սպանել վերացական հոգու համար և որ սեռական կեանքի ժխտումով նա հաւատացեալներին կասկածի մէջ է գցում։ Նա համոզվեց, որ խեղդել բնական պահանջը՝ անհնար է. մի հանգամանք, որ կեանքը, իրականութիւնը իւրաքանչիւր քայլափոխում ակնյայտնի կերպով համոզում էր Պօղոսին։ Ակամայից մնում էր նրան՝ իբրև կեանքի անհրաժեշտ պայման՝ ընդունել ամուսնութիւնը, առանձնապէս շեշտելով այնուամենայնիւ, որ սեռական կեանքից միշտ այսպէս հրաժարվելը՝ առաքինութեան ամենամեծն է։

Կրկին կորնթացիներին գրած իր թղթում նա բաւական կանգ է առնում այդ հարցի վրա։

«Այլ վասն որոց գրեցիք՝ առ իս, բարւոք է մարդոյ ի կին մարդ չմերձենալ։ Բայց վասն պոռնկութեան իւրաքանչիւր ոք զիւր կին կալցի և իւրաքանչիւր կին զիւր այր կալցի։ Կնոջ այր իւր զպարտսն հատուսցէ, նոյնպէս և կին առն իւրում։ Զի կին մարմնոյ իւրում ո՛չ իշխէ, այլ այրն։ Նոյնպէս և այր՝ իւրում մարմնոյ ո՛չ իշխէ, այլ կին։ Մի՛ զրկէք զմիմեանս։ Բայց եթէ ինչ ի միաբանութենէ առ-ժամանակ մի, զի ուսցիք պարապիցէք, և դարձեալ ի նոյնս դարձջիք, զի մի՛ փորձեսցէ զձեզ սատանայ վասն անժուժկալութեան ձերոյ... բայց ամուսնացան եւ այրեացն ասեմ. լաւ է նոցա, եթէ կացցեն իբրեւ զիս»։

«Այլ վասն կուսանաց հրաման ինչ ի Տեառնէ ոչ ունիմ, բայց խրատ տամ, որպէս ողորմեալ ուրուք ի Տեառնէ, հաւատարիմ լինել։ Համարիմ թէ այնպէս լաւ իցէ. բայց վասն վտանգին որ ի վերայ կայ, բարւոք է մարդոյ թէ այսպէս իցէ։ Կապեալ ես ի կին՝ մի՛ խնդրեր արձակել. արձակեալ ես ի կնոջէ՝ մի՛ խնդրեր զկին։ Զի եթէ ամուսնայցես՝ ո՛չ մեղար, և եթէ ամուսնայցէ կոյսն՝ ո՛չ մեղաւ, բայց զնեղութիւն մարմնոյ ունիցին այնպիսիքն, այլ ես խնայեցի ի ձեզ»։... «Բայց զայս ասեմ, եղբարք, եթէ ժամանակս կարճեալ է»... «Այլ կամիմ զձեզ անհոգս լինել, զի որ անկինն է՝ հոգայ զՏեառն, թէ որպէս հաճոյ լիցի Տեառն։ Եւ որ կանամբին է՝ հոգայ զաշխարհիս, թէ որպէս հաճոյ լիցի կնոջ իւրում. և ահա մեկնեցան ի միմեանց՝ առանց կինն և կոյսն, զի կոյսն հոգայ զՏեառն, զի իցէ սուրբ հոգւով և մարմնով, և ամուսինն հո-

մեծ տեղ են բռնում ֆանտաստիկականն ու երբեմն գերասանների յիմար գալարումները, այն ինչ պրօժէկտօրում գերակշռում է իրականը, թէպէտև լինում են ֆանտաստիկ պատկերներ ու ներկայացումներ։ Հէնց սրանով պէտք է բացատրել այն լակնութիւնը, որ բարձրանում է մեր թատրոնի շուրջը։

Այսպիսով պրօժէկտօրը համեմատաբար կարճ ժամանակի ընթացքում մեծ դեր է խաղում, և նրան սիրով յաճախում են հասարակութեան բոլոր խաւերի անդամները, մինչև իսկ ուսուցիչներ և գիտնականներ։ Արդարև, ծուռ չէ հետաքրքրի տեսնել անծանօթ քաղաքներ և երկրներ, մարդիկ, կենդանիներ, հանքեր և բոյսեր, երկնային լուսատու մարմիններ, կեանքը ծովերի խորքում, գիտութեան նոր գիւտեր և այլն, մի խօսքով՝ ամբողջ գիտութիւնն իր ճիւղերով, այն է՝ աշխարհագրութիւն, կենդանաբանութիւն, հանքաբանութիւն, բուսաբանութիւն, աստղաբաշխութիւն և այլն։ Այդտեղ աւանդվում է ամբողջ բնագիտութիւնը դիտողաբար և, հետևապէս, այդտեղ կարելի է լրացնել բնագիտական առարկաների այն պակասը, որ մեր դպրոցական կեանքում հնարաւոր չէ եղել մանրամասն և դիտողաբար անցնել։

Այստեղից պարզ է, որ կը գայ մի ժամանակ, երբ պրօժէկտօրները մուտք կը գործեն և մեր դպրոցները, այնպէս՝ ինչպէս մոգական լապտերները։ Այն ժամանակ միայն բնագիտական առարկաները կը բռնեն իրանց արժանավայել տեղը, և գիտութիւնը լայն կը տարածվի ժողովրդի խաւերում։ Եւ ոչ միայն այդ, այլ և պրօժէկտօրի միջոցով կը հեշտանայ բոլոր առարկաների դասաւանդութիւնը, մինչև իսկ կարդալ-գրելու արհեստը, որով և ուսուցիչներն ու աշակերտները կազատվեն անմիտ և անտեղի նախապատրաստութիւնից։

Բայց ես գիտեմ, այս տողերը կարդացողներն իսկոյն կը բացագանչեն. «Անապահով հայ դպրոցներին այդ էր պակաս», և իսկոյն կը յիշեն ժողովրդական առածը՝ «Մուկը ծակով չէր մտնում, ցախաւելն էլ պոչից կապեցին»։ Այո, ճիշդ է. սակայն չը պէտք է մոռանալ, որ կաղ ոտով չէ կարելի երկար ճանապարհ գնալ և գոյութեան կռւում մոլորականութեամբ ու չարչիութեամբ կուլտուրական ազգերի շարքը գալ։

Խ. Բաբայեան

ԹԻՖԼԻՍԻ ԷԼԵԿՏՐԱՔԱՐՇԸ

Մինչև այժմ ես չը հասկացայ՝ Թիֆլի՞սն է էլեկտրաքարշի համար թէ էլեկտրաքարշը Թիֆլիսի համար։ Անօնիմ ընկերութիւնը—Աստուծու փառքով անունը կարդել է ընկերութեան գլխից—երես առած երեխայի նման է վարվում բնակչութեան հետ։ Մէկ օր կը տեսնես՝ պարոն կօնդուկտօրը չէ վերցնում տուածդ 5 կոպէկանոցը կամ արծաթէ դրամը, առարկելով թէ սրված է, իսկ ինքը մանր տալու միջոցին շարունակ սրվածներն է տալիս, կարծես դիտմամբ լինի հաւաքած։ Մի ուրիշ անգամ ստացածդ пересадочный տոմսդ չեն ընդունում մի ուրիշ գծի վրա, որովհետև, սրանց ասելով, մի ինչ-որ պակաս է կամ աւելորդ, և ուղևորը ստիպված է երկրորդ անգամ վճարել, եթէ չէ ուզում գործից ուշանալ, եւ ընկնել։ Այս բոլորը տեսել եմ, տեսնում եմ համարեա ամեն օր, ինչպէս որ տեսել են և տեսնում են շարունակ Թիֆլիսի բնակիչները. բայց թէ ինչու են լռում, ինքս էլ չը գիտեմ. pauvres moutons, toujours tondud.

Այս դեռ, կարծես թէ, տանելի է, ոչինչ. մի կերպ եօլա է գնում բանը. բայց արի ու տես, որ կարևոր գործով շտապում ես մի տեղ ու սրա համար էլ սպասում ես կայանի մօտ վագոնին, որը չէ երևում ու չը կայ։ Վերջապէս հասնում է ցանկացածդ և նստում ես մէջը, անցնում մի կարճ տարածութիւն և, ահա, կանգ է առնում վագոնը մեխվածի պէս։ Սպասում ես նորից անհամբեր, անվերջ, մինչև որ միւս գծի վրա երևում է մի այլ վագոն, որը նոյնպէս մնում է տեղն ու տեղը մեխված։

Ի՞նչ է պատահել, չը գիտես. հարցնում ես մօտդ նստածին, նա էլ չը գիտէ. վագոնում բոլորն էլ իրար են նայում զարմացած. կօնդուկտօրն և վատմանը խօսում են նշանացի à la անշշուկ-մէջլիս բէշարաթով։ Մի քառորդ ժամ սպասելուց վերջը, հը՜, շարժվում է վագոնը, և դու ամոքված մի խոր շունչ ես քաշում. բայց զո՜ւր յոյս։ Ահա նորից կանգ առաւ վագոնն ու կարծես թէ այլևս տեղից շարժվելու չէ բնաւ. ու այսպէս անվերջ մինչև կանգնես, անհամբեր և հեարդռված, 20 րօպէի տարածութիւնը ամենաքիչը 50 րօպէում։

Վերջերս մի օր, առաւօտեան ժամը 9-ին, Պեսկօվսկայա փողոցում 20 րօպէ սպասեցի. հասաւ վագոնը ուղևորներով լեցուն. նստեցի մէջը, բայց վագոնը քառորդ ժամ սպասելուց յետոյ միայն շարժվեց։ Մօտաւոր կայարանի մօտ կանգնեց ու կանգնեց. ուղևորներից շատերը լաւ համարեցին իջնել. ես չիջայ, խելօք գտնվեցի ու այս պատճառով էլ ստանալիք 2 րուբլիս կորցրի, որովհետև ժամանակին չը հասայ տեղ։ Չը պահանջեմ արդեօք Թիֆլիսի քաղ. վարչութիւնից, որ վնասս հատուցանէ։ Ո՞ւմ համար է, ինչի՞ համար է այդ վարչութիւնը, երբ ամեն մի անունն կորած՝ կը կարողանայ իր ուզածի պէս նրա երեսին ծիծաղել, քթին պինդ տրաքեցնել։ Ի՞նչպէս է լինում, որ, երբ թէ շարունակ վնաս կրող անանուն ընկերութիւնը կարողանում է, իր շահերը պաշտպանելու համար, ամսական հազար ֆրանկ ռոճիկ ստացող մարդիկ պահել, իսկ մի քանի հարիւր հազար րուբլի արժեցող քաղ. վարչութիւնը տանում է ամեն օր կրկնվող խայտառակ օյինբազութիւններ անանուն ընկերութեան կողմից։

Այսպէս ուրեմն, Թիֆլի՞սն է ընկերութեան թէ ընկերութիւնը Թիֆլիսի համար. ծո՞վ կը լուծէ այս հանելուկը։

Մկրտ. Նաւասարդեան

12 ՕՐ ԷՋՄԻԱԾՆՈՒՄ

III

Տարրական, միջնակարգ և բարձրագոյն կրթարաններում երկու սեռի մանուկները, պատանիները և երիտասարդները կրթվում են երկու սեռի ուսուցիչների և ուսուցչապետների ձեռքով բարոյապէս, մտաւորապէս և ֆիզիքապէս։ Այն ուսումնարանը և համալսարանը աւելի առաջադէմ է լինում, որն ունի աւելի լաւ պատրաստված դասատուներ։ Եւ որպէսզի մի մարդ կարողանայ արժանապէս կոչվել և լինել լաւ պատրաստված դասատու, նա պէտք է իրան յանձնըված առարկան գիտենայ հիմնաւորապէս և նոյնը կարողանայ աւանդել աշակերտներին ամենահասկանալի կերպով։ Այսպէս պէտք է լինի թէ տարրական, թէ միջնակարգ և թէ բարձրագոյն ուսումնարաններում։ Ուսուցիչ կամ ուսուցչապետ անունը արժանապէս կրելու իրաւունք ունեն միայն առարկան լաւ գիտցողները եւ լաւ աւանդողները։ Այսպիսիներին միայն պէտք է հրաւիրել ուսուցչական և ուսուցչապետական պաշտօններին, որովհետև միայն սրանց աշակերտները կանոնաւորապէս առաջադիմել կարող են։ Սրանց աշակերտներին երբէք հարկ չի լինի զանազան պատճառների համար պատժելու կամ ուսումնարաններից արձակելու և կամ նոյն դասարաններում ու լսարաններում երկու-երկու տարի թողնելու։

Եթէ երկրագործը իր արտը՝ ժամանակին՝ գիտէ արմատախիլ անել վնասակար խոտերից, մաքրել վնասաբեր կրաքարերից և ուրիշ՝ առհասարակ բուսականութեան վնասող՝ իրերից, այն ժամանակ նա կարող է համարել իր արտը բաւականին պատրաստված՝ սերմեր ընդունելու համար։ Իսկ եթէ արտը դեռ կարօտ է առանձին պատրաստութեան՝ երկարամեայ ուժասպառութեան համար, այն ժամանակ անհրաժեշտ կը լինի թափել նրա վրա ու խառնել հողի հետ զանազան պարարտացուցիչ նիւթեր։ Այս կերպ արտը լաւ պատրաստելուց յետոյ՝ երկրագործը պէտք է վարպետութեամբ սերմերը ցանէ արտի մէջ, որ կարող լինի հաստատապէս յուսալ լաւ հունձ ունենալու։

Հասարակական դասախօսութիւնները, ժողովրդական համալսարանները, թատրոնները և եկեղեցիները կրթական զօրեղ միջոցներ են չափահաս մարդկանց, երկու սեռի ժողովուրդների համար։

Եթէ հասարակական դասախօսը չը գիտէ ոչ նիւթի լաւ ընտրութիւնը անել, ոչ լաւ աւանդել և լաւ ուսումնասիրած չէ դասախօսելի նիւթը, երկրորդ անգամ այդպիսի դասախօսին լսելու ծով կերթայ... Չէ՞ որ այս տեսակ ուսուցչապետին՝ ժողովրդական համալսարանում էլ՝ քիչ և կամ բոլորովին լսողներ չեն լինի։

Իսկ անընդունակ դերասանին թատրոնասէրները սուլելով բեմից վայր կիջեցնեն։ Ի դէպ՝ եթէ չի մաքրվի անընդունակ դերասաններից թատրոնական բեմը, այն ժամանակ թատրոնը դատարկ կը մնայ։

Երբ եկեղեցին իր բարոյական բարձրագոյն կոչման համեմատ չունի ուսուցիչներ, նա հետզհետէ կը զրկվի իր յաճախորդներից։ Իսկ երբ նա, եկեղեցին, դառնում է անընդունակների ապաքէն, այն ժամանակ՝ նրա բարոյական բարձրագոյն կոչումը կորչելով հասարակութեան առաջ՝ նա մնում է խղճալի դատարկ և տեղ անընդունակ ուսուցիչների։

Այս տարվայ սեպտեմբերի 26-ին, կիրակի օրը, Էջմիածնի վանքի Էջման տեղում պատարագ մատուցանողն էր նոր ձեռնադրված եպիսկոպոսներից չը գիտեմ որը։ Պատարագիչը հիանալի կերպով պատարագում էր. ճեմարանի աշակերտները ներդաշնակ երգում էին, աղօթողները՝ որոնք հաւաքված էին Երևանից, Ալէքսանդրապօլից, Աշտարակից, Օշականից, Սուրմալուի գաւառի գիւղերից՝ թիւով հազարից աւելի՝ ջերմեռանդութեամբ լսում էին սրբազան պատարագչին և երգիչներին։ Ես էլ կանգնած էի աղօթող ժողովրդի շարքերից մէկում և անհամբեր սպասում էի՝ ժողովրդին մատչելի լեզուով մի ազդու և կրթիչ դասախօսութեան, սիրտ և միտք լաւ կրթող քարոզի, որից ամենքս էլ որքա՜ն պիտի օգտվէինք՝ տանելով բնակավայրերս գոնէ ինքնակրթութեան վերաբերեալ առողջ սերմերը... Բազմաթիւ աղօթողներս մեր ջերմեռանդութեանը ցոյց էինք տալիս թէ պատարագիչ սրբազանին և թէ պատկառելի հոգևորական դասին, որ մենք՝ հեռու տեղերից հաւաքված աղօթողներս՝ ծարաւ ենք կրթութեան, քաղցած ենք խօսքի առողջ սերմեր ընդունելու և նրանց բազմացնելու... Սակայն բազմամարդ հասարակութիւնը լռութիւնով, իսկ պատարագիչը բարձրաձայն աղօթում էր... և աշխարհաբար կենդանի խօսքը դեռ չէր լսվում։ Երբ պատահում էր տեսնել պատկառելի հոգևորական դասից մէկին դառնալիս դէպի ժողովուրդը հայրական հայեացքով՝ կարծում էի և ասում ինքս ինձ. «Ահա դարձաւ քարոզելու... լսենք»։ Որքա՜ն սխալվում էի, երբ տեսնում էի ինքս ինձ սխալված... Եւ երբ այս միջոցին պատարագիչը սկսեց «Օրհնեալը եղերուքը» ասել, սարսափն ու տխրութիւնը իմ մէջ խառնվեցին և ինքս ինձ շուտով եկեղեցուց դուրս ձգեցի։

Սրապիոն ք. Սամուէլեան

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Ղ ա լ ա չ ա, 12 հոկտեմբերի

Մեր գիւղացին ամեն ինչ տուն է հաւաքել և այժմ իր աշխատանքի արդիւնքը գիտէ։ Նա այս տարի աշխատանքի ոչ մի ճիւղից օգուտ չէ ստացել։ Շատ տեղերում կարկուտը վնասեց, մնացած տեղերում՝ եղաշտն ու մկները։ Երդվողներ կան, որ ցանած սերմ իսկ չեն ստացել, և այդ՝ ոչ միայն հայկական գիւղերում, այլ և թուրք գիւղերում ջրովի հողերից։ Ցորենի գինը սաստիկ բարձրացել է, թաղարը 10—12 ր. է դարձել, գարու թաղարը՝ 5 ր., խոտի սայլը՝ 6—8 ր., յարդը՝ 3 ր., իւղի փութը առանց հալելու, 35—40 կ., մոթալի պանիրը՝ 15 կ., միսը շատ թանգ է. գինու բաթմանը արժէ 50 կ. (շիրէն), մաքուր պարզված գինին՝ 80 կ.։ Այս տարի խաղողի այգիներից շատ քիչ գինի ստացվեց, յատկութեամբ ոչ լաւ։ Անտառներում մեծ քանակութեամբ պտուղներ կային, բայց եղաշտը բաւականին վնասեց։

Աշնանային վարերը սկսել են, բայց եղաշտը դեռ շարունակվում է և եթէ փոքր ինչ երկարի, գիւղացիների տնտեսութեանը վերջին հարուածը կը հասցնէ։ Զգալի վնաս է հասցնում այժմ գիւղացիներին դաշտային մուկը, որ սարսափելի կերպով աճում է։ Խեղճ գիւղացին թաղարը 12 ր. սերմ է առնում և մկների փայ դարձնում։

Խօլերան Ղողը և Բարանա գիւղերից մի քանի զոհ տանելուց յետոյ դադարեց։

Մելքիսեդէկ քահ.

Կ ա ր ս, 19 հոկտեմբերի

Թիւրքահայերի գաղթը դէպի իրանց վերանված վաթանը՝ շարունակվում է։ Ռուսաստանի խորքերից և Կովկասի ծայրագաւառներից սայլերով և ֆուրգոններով գաղթում են դէպի բռնակալական պիրկ շղթաներից ազատված քաղցր հայրենիք։

Բայց հետաքրքրական է իմանալ, թէ այս երկարամեայ պանդխտութիւնը որոշ կրթիչ ազդեցութիւն թողե՞լ է չարքաշ էմիգրանտի հոգու վրա. արդեօք նա մտաւոր, բարոյական, սօցիալ-տնտեսական պաշար տանում է իր աւեր վաթանը, անմշակ դաշտը՝ քայքայված տնտեսութիւնը և քանդված տունը վերանորոգելու համար։

Մօտիկ ծանօթ լինելով նրանցից շատերին, մենք կարող ենք յայտնել մեր արած դիտողութիւնները։ Սկսենք արտաքինից։ Տասնեակ տարիներ առաջ քօլօզ և քիւրդին վայել շոր հագնող մշեցին այսօր հագել է պիջակ, զիլազօնալ անդրավարտիկ, իսկ գլխին ունի ցիլինդր։ Նա քիչ-քիչ ռուսերէն գիտէ և մշտապէս գործ է ածում՝ «пожалуйста, виноватъ» և այլ սոյնանման խօսքեր։ Հայրենիք է տանում գիւղատնտեսական նոր ձևի գործիքներ և այլ տնային պիտոյքներ։

Ապա թափանցենք նրա հոգու խորքերը և տեսնենք, թէ ունի՞ նա մտաւոր պաշար, տանո՞ւմ է հայրենիք կրթված զաւակներ և, որ ամենագլխաւորն է, երկարամեայ պանդխտութեան մէջ պահպանե՞լ է իր նախնիքների բարոյականութիւնը։ Եթէ ոչ խիստ, գոնէ միջակ քննելով այդ, մենք եկել ենք մի շատ ցաւալի և, կարելի է ասել, ամօթալի եզրակացութեան։ Հազիւ է պատահում նրանց մէջ բանտ չը նստողներ. բանտ նստելը և պօլիցիաներում քարշ գալը նրանց համար սովորական բան է եղել։ Կրթված զաւակներ հայրենիք տանողներ, կարելի է ասել, բոլորովին չը կան։ Բայց սրանք դեռ ոչինչ։ Կան այնպիսիները, որոնք գնում են ջահել կանանցով, չը նայած որ ամուսնացած են, իսկ օրինաւոր կանայք՝ կենդանի են։

Եւ այս վերջին բանը գալիս է մի աւելորդ անգամ ևս ապացուցանելու մեր բարոյական անկումը։

Ա. Հրաչեայ

Ա լ է ք ս ա ն դ ր ա պ օ լ, 15 հոկտեմբերի

Անցան Շիրակի ժողովրդի վեցամսեայ տաժանելի ու ծանր աշխատանքի ժամերը. գիւղացին իր յոգնատանջ ու ջարդված մարմնին հանգստութիւն տալու և վերջիշեալ ժամանակում անցած ու դարձածի մասին խորհելու համար արդէն րօպէ չէ կորցնում, մեծ հոգացողութիւնով պատրաստվում է գալիք ձմրան դիմաւորելու և ամբողջ ամիսներ հանգիստ վայելելու։ Սակայն վեցամսեայ արիւն քրտինք պահանջող դաշտային աշխատանքը՝ վարն ու ցանքը ի՞նչ տուին խղճուկ հողագործին։

Պատմական Շիրակն այսօր ուժասպառութեան մէջ՝ այլևս չունի իր մէջ ոյժ ու զօրութիւն, որ իր կրծքին պարող Շիրակի ժողովրդին կերակրէ ու ապահովեցնէ։ Վերջին տարիների պատահարներն և անբերրիութիւնները, սակաւահողութիւնն ու ջրի պակասութիւնը աւելի ևս նպաստում են գիւղացու յետադիմութեան ու տնտեսական քայքայման։ Հալվում ու մաշվում է Շիրակի ժողովուրդը. տարիներ անցնում են անյուսալի, և գիւղացին չէ կարողանում իր քայքայված դրութիւնը վերականգնել։

Շիրակի դաշտի բերքերի կուժը վերջացաւ. հողագործը թեթևացաւ աշխատանքից ու չարչարանքից, հիմա էլ այլևայլ կողմերի վերաբերեալ վճարելիքներ ունի. խորհելով իր կարիքների ու տուրքերի մասին՝ տեսնում է որ շատ չնչին ու ողորմելի է դառն աշխատանքի պտուղը և բաւարարութիւն էլ չէ տալիս իր հազար ու մի տնտեսական ծակ ու ճեղքեր կարկատելու։ Մի կողմից դըպրոցներն են բացվել և նա ի սրտէ ցանկանում է որդուն ուղարկել, բայց ոյժ չունի, իսկ միւս կողմից եղած ցաւերի վրա ելի դարդեր են աւելանում։

Գիւղերում սկսված է աշնանային հարկահաւաքութիւնը ինչպէս և 1906-ից դէսը բաժանված դրամական նպաստը։ Խստիւ հաւաքում են և հարկերն ու պետութեան բաժանած նպաստը։ Այսպէս՝ համեմատելով տարվայ բերքը ազգաբնակութեան թւի, տնտեսական կարիքների, հարկերի ու մանր մունր ծախսերի հետ՝ կը տեսնենք, որ շատ թոյլ ու չնչին է եղել արդիւնաբերութիւնը, որով մեր գիւղացին կարողանար վերջիշեալ պահանջներին բաւարարութիւն տալ և աւելորդ մնացածով ապրել։ Առաւօտը լոյսը բացվելուն պէս գիւղացին տանում է քաղաք ծախելու իր միակ յոյս ու ապաւէն եզն ու կովը և զրկվում սիրելի եզից և ընտանիքին կերակրող կովից։ Անցնում են տարիներ անդառնալի, բայց մեր գիւղացու դրութիւնը մնում է նոյնը մըշտապէս։

Տէր-Սարգսեան

Վ ա ղ ա ր շ ա պ ա տ, 16 հոկտեմբերի

Այսօր, Վեհափառ Կաթողիկոսի անուանակոչութեան տօնի առթիւ, հանդիսաւոր պատարագից յետոյ կատարվեց հայրապետական մաղթանք Իջման Սեղանի առաջ, որից յետոյ կաթողիկոսը, բազմելով հայրապետական գահի վրա, միաբանութեանը և տեղիս քահանաներին աջ տուեց։ Ապա վեհարանում ներկայացան ճեմարանի ուսուցիչները աշակերտների հետ, գիւղի ծխ. դպրոցի ուս.-ուսուցչուհիները իրանց սանիկների հետ և ապա ներկայացան նաև վարժոցի երեխաները իրանց ուսուցիչների (Եղիշեանի և դաստու-լսարանցիների) հետ։ Նախ հայր տեսուչը ներկայացրեց թէ երեխաներին և թէ ուսուցիչներին Վեհափառ Հայրապետին և ապա խնդրեց նրա օրհնութիւնը և հովանաւորութիւնը։ Վեհափառին անչափ ուրախացրեց երեխաների ներկայանալը. օրհնեց բոլորին. ուսուցիչներին մի քանի քաջալերական խօսք ասելով և շոյելով մանուկների գլուխը իր բարձր հովանաւորութեան տակ վերցրեց այդ նոր հաստատութիւնը։

Այդ օրը սեղանատանը պաշտօնական ճաշ է տրվել թէ միաբանութեանը և թէ զանազան տեղերից եկած անձնաւորութիւններին։ Ինչպէս իմացանք, ճաշին խօսել են ինքը Վեհափառը, Սուքիաս արքեպիսկոպոսը, Աշոտ եպիսկոպոսը, Բենիկ և Սիօն վարդապետները և Սամսոն Յարութիւնեան։

Երեկոյեան հրավառութիւն կար։

Վ. ք. Աղազադեան

ՆՈՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Մի քանի օրից ի վեր Թիֆլիսումն է գտնվում Գաղատիայի (Էնկիւրիի) թեմի առաջնորդ՝ նոր եպիսկոպոս ձեռնադրված հ. Բարգէն Կիւլէսէրեանը, որ թիւրքահայ եկեղեցականութեան մէջ աչքի ընկնող դէմք է թէ իբրև եկեղեցական և թէ իբրև մատենագիր։ Նա ծնվել է Այնթաբում 1868 թ. և Օրմանեան արքեպիսկոպոսի արժաշեան սաներիցն է։ Մատենագրութեան մէջ նա հանդէս եկաւ Եղիշէի վրա գրած իր քննական ուսումնասիրութեամբ, որ յետոյ տպվեց Վիէննայում։ 1905 և 1906 թ. թ. նա հրատարակում էր Կ. Պօլսում «Լոյս» եկեղեցա-գիտական շաբաթաթերթը։ Վարել է առաջնորդական պաշտօններ Ճանիկի (Սամսոնի), Մուշի թեմերում և անցեալ տարի ընտրվել է Գաղատիայի թեմի առաջնորդ, որի վրա այժմ և ձեռնադրվեց եպիսկոպոս։ Այդ թեմի հայերը լինելով թիւրքախօս, Բարգէն եպիսկոպոսը ջանքեր է գործ դընում բանալ մի շարք դպրոցներ և առաջնորդարանի վանքում բանալ մի միջնակարգ դպրոց։

✦ Հայ կաթոլիկների հոգևոր վարչութիւնը օգոստոսի 26-ին Ախալցխայից փոխադրվել է Թիֆլիս և գտնվում է Պետերբուրգսկայա փող. № 8 տան մէջ։

✦ Շուտով ռէվիզիայի են ենթարկվելու Կովկասի բոլոր միջնակարգ կրթական հաստատութիւնները։

✦ Մինիստրների խորհրդի նախագահ Ստոլիպինի առողջական դրութիւնը լաւանում է։

✦ Կովկասեան Կայսերական Բժշկական Ընկերութեան շինութեան մէջ (Ալէքսանդրեան այգու վերին մուտքի մօտ) տեղի կունենան հետևեալ ընթերցանութիւնները։ Երեխաների համար այսօր, ռուսերէն, տ. Գուրգենիձէն կը կարդայ երեկ. ժամը 4—5 «Бѣлая цапля». Վաղը՝ կիրակի՝ ժ. 10—11, տ. Ֆլօրա Վարդանեան նոյնպէս երեխաների համար կը խօսէ ապակու արտադրութեան մասին։ Ժամը 11—$11^{1}/_{2}$, վրացերէն, տ. Աւալեանին կը դասախօսէ Նանսէնի ճանապարհորդութեան մասին։ Հասակաւորների համար երեկ. ժամը 5—6. բժ. Մուխաբինսկին կը շարունակէ դասախօսել բծաւոր տիֆի և փորհարինքի մասին։ Մուտքը ձրի է։

✦ Վաղը, ցերեկ. ժամը 1-ին, Ժողովրդական Տանը դասախօսութիւն կը լինի՝ ռուսերէն՝ «Լէօնիդ Անդրէեվի» մասին։

գա զաւխառիս, թէ որպէս հաճոյ լիցի առն իւրում»... «Եւ որ ամուսնացուցանէ զկոյս իւր՝ բարւոք առնէ, և որ ոչ ամուսնացուցանէ՝ լաւ եւս առնէ»։

Եւ այսպէս՝ Պօղոս առաքեալը յակամայից ընդունում է ամուսնութիւնը, սակայն առանձնապէս շեշտում է անկեռութեան առաւելութիւնը։

Չը նայելով որ կանայք իրանց յատուկ ոգևորութեամբ պրօպագանդա էին մղում յօգուտ քրիստոնէութեան և յաճախ նահատակվում, սակայն նոր կրօնը մեր վերը յիշած ցիտատներով խպառ ջախջախեց նրանց յոյսը. և հեթանոսական կեանքին յատուկ որոշ կայտառութիւնն ու զուարթութիւնը փոխվեց քրիստոնէական կրօնի մռայլ ու ասկետական տրամադրութիւններին։ Կեանքի նկատմամբ յոռետես աշխարհհայեացքը խորապէս արմատացաւ ժողովրդի լայն խաւերում. և երկրայինը այլ ևս դուրս էր նետված գրաւչութեան շրջանից, նրա տեղը ցցված, մխված էր խաւար անորոշութիւնը...

Քրիստոնէական վարդապետութեան այն պրօպագանդիստները, որոնք անմիջապէս և շատ յետոյ յաջորդեցին Պօղոսին ու Պետրոսին, ամենահեռաւոր ապագայում իսկ յափշտակված կրկնում էին նոյն յետադէմ, խաւարամիտ գաղափարները։

«Պօղոսի թղթերը՝ սպանդալից վտանգ, տարրջբայ խուրծեր էին, քրիստոնէական աստուածաբանութեան գլխաւոր պակասութիւնների պատճառը։ Պօղոսը՝ հայրն է խորամանկ Օգոստինոսի, խստաբարոյ Թոմաս Աքվինացու, մռայլ կալվինիստի, դառն եանսենիստի. հայրն է ահաւոր աստուածաբանութեան՝ որ դատապարտող ու նախագուշակող է կործանումը»։ Այսպէս է բնորոշում Պօղոսի տիպը հանգուցեալ Ռընանը։

Եւ այդպէս՝ Պօղոսի թղթերը կանանց հարցի նկատմամբ պահպանեցին իրանց բացասական, նոյն իսկ թշնամական վերաբերմունքը մինչև վերածնութեան դարը։

Թէօկրատիզմի ջերմ պաշտպանները. յանձին կղերամիտ Օգոստինոսի և երդուեալ դօկտրինեօր միջնադարեան սխօլաստիկայի—doctoris angelici—Թոմաս Աքվինացու, առաւել խստութեամբ էին վերաբերվում դէպի այն սեռը, որ քրիստոնէական կրօնի համար մեծամեծ չարչարանքներ է յանձն առել, նահատակվել. դէպի այն սեռը, որը այդ կրօնի ամրակնդմամբ ծայրայեղօրէն արհամարհված էր, հռչակված էր իբրև աղբիւր ամենայն չարեաց, որից պէտք է հեռու կենայ միջնադարեան quasi-ասկետ հոգևորականը։ Առաջինը՝ Օգոստինոսը, որը մոլեռանդօրէն քարոզում էր Աստուծու թագաւորութեան մասին—De sivitate Dei—անօրինակ եռանդով ստորացնում, ժխտում էր երկրայինը, որի առաջնորդող արբանեակներն են բացառապէս սատանաները (Suplicium aeternum subire cum diabolo) և, հետևաբար, պէտք է անպայման խուսափել այդ յանցագործ «civitas terrena»-ից։

Անհատի մէջ հոգին և մարմինը երկու սուր հակադրութիւններ են. հոգին ունի հնար աստուածային դառնալու. սակայն մարմինը՝ ոչ, որովհետև յանցագործութիւնը միմիայն նրան է յատուկ։ Հասկանալի է, որ սեռական կեանքը պիտի արհամարհվէր այսպիսի առանձնայատուկ դատողութիւնից յետոյ։ Եւ կինը, որ բացառապէս մարմին է ծառայում—ըստ այդ հասկացողութեան—«գայթակղութիւն» է ամենայն սատանայական փորձութիւնների, հռչակվում է բացասական և յանցագործ տարր...

Նոյն իսկ XIII դարի Թոմաս Աքվինացին, որի բոլոր գրուածքները կաթոլիկ եկեղեցին սրբացրել է, կանանց մասին հետևեալ մարգարիտներն է շարում.

«Կինը արգասաւոր տղամարդ է, անկատար մարդ, որի մարմինը աւելի արագ է հասունանում, քան տղամարդունը այն պատճառով, որ նա չունի առանձին արժէք. բնութիւնը նրա մասին քիչ է հոգս անում... Կանայք ծնված են նրա համար, որ յաւիտեան լինեն իրանց տիրոջ լծի տակ, որին բնութիւնը հրաւիրել է տիրելու, պարգևատրելով նրան ամենայն առաւելութեամբ» (Բէբէլ)։

Այս նշանաւոր տողերի գրող doctor angelicus-ը միջնադարեան աստուածպետական արտայայտութիւնների այնպիսի տիպիկ և կատարելագէծ ներկայացուցիչն է, որ նրա բազմահատոր գրուածքներում չէր կարող չարտացոլվել ժամանակակից հոգևորականութեան ամբողջ աշխարհհայեացքը։

Ապա ուրեմն՝ ահա քրիստոնէական կրօնի վերաբերմունքը դէպի կանանց հաւասարութեան հարցը տղամարդկանց հետ. ահա պարզ իլլիւստրացիան այդ տեսակէտից նրանց համար, որոնք քրիստոնէութեան գալուստը համարում էին և են մարդկային հասարակութեան ազատագրման էպօխա...

Սուրխաթեան

(Շը շարունակվի)

◆ Այսօր Թիֆլիսի հասարակական կլուբում Զաքարը կը կարդայ քաղաքային ինքնավարութիւնների մասին դասախօսութիւն, որից յետոյ կը լինի գրական-երաժշտական բաժին։

◆ Յայտնի Դումբաձէն, լուրերին նայած, մօտիկ ապագայում սպասւում է Կովկասում։

◆ Օդաչու Գաբէր-Լուինսկին համաձայնութիւն է յայտնել գալ Թիֆլիս երեք Թռիչքներ կատարելու համար, որոնց վճարը նա պահանջում է 5,000 րուբլի։ Օդագնացութեան ընկերութեան խորհուրդը յիշեալ պայմանն անընդունելի գտաւ։

◆ Կովկասեան օդագնացութեան խմբակը մօտիկ ապագայում կազմակերպելու է մի շարք Թռիչքներ, որոնց մասնակցելու են Քեբուրովը, Վասիլեվը, Լօրանը, Զաիկինը և այլն։

◆ Ներքին գործերի մինիստրութիւնը 10,000 րուբլի յատկացրեց Սվանէթիայի նահանգի Բէչօ կենտրոնական գիւղում հացահատիկի պահեստ հիմնելու համար։

◆ Տպագրւում են վրաց օրէնսգրքի առանձին տետրակները։

◆ Ինժեներ Վ. Սահակեանը Թիֆլիսում կազմակերպում է մի ընկերութիւն «Կուլտուրտրեգեր» անուան տակ՝ Կովկասում Թռչնապահութիւնը զարգացնելու նպատակով։ Ընկերութիւնը մտադիր է բանալ Թանգարան, Թռչնապահութեան իրերի պահեստ և այլն։

◆ Վերջացան նորակոչ զինուորացուներին ծառայութեան կոչելու գործողութիւնները։ Ընդամենը ընդունվեցին ծառայութեան մօտ 200 երիտասարդներ։ Երդումը նշանակված է հոկտեմբերի 25-ին։

◆ Հոկտեմբերի 20-ին Թիֆլիս եկան Ալէքսանդրօպօլի առևտրական դպրոցի սաները էքսկուրսիա կատարելու։

◆ Նոյեմբերի 21-ին Թիֆլիսի Կրուժոկի դահլիճներում տեղի կունենայ պարահանդէս յօգուտ երեխաների խնամատար ընկերութեան։

◆ Արմաւիր-Տուապսէի երկաթուղագծի կառուցման աշխատանքները առաջ են գնում։

◆ Ի նկատի ունենալով որ Թիֆլիսի այգեգործական ուսումնարանը մտնել ցանկացողների թիւը շատ մեծ է լինում տարեց-տարի, իսկ տեղեր չը լինելու պատճառով շատերը դուրսն են մնում, մտադրութիւն կայ գալիք տարվանից լայնացնել դպրոցի շինութիւնը և բանալ զուգընթաց դասարաններ։

◆ Գալիք տարվայ յունվարից Թիֆլիսում մտադրութիւն կայ բանալ մահմեդական միջնակարգ կրթական հաստատութիւն։ Ուսուցիչների մեծ մասը հրաւիրվելու են Կ. Պոլսից։

◆ Այս օրերս Թիֆլիսում լոյս է տեսնելու կօպէկանոց լրագիր վրացերէն։

◆ Թիֆլիսի միջնակարգ դպրոցների դասատուների մի խումբ վճռել է Թիֆլիսում հիմնել կիրակնօրեայ դասընթացքներ տարրական դպրոցների աշակերտութեան և ուսուցչի կոչում ստանալ ցանկացող անձանց համար։

◆ Վերջերս վախճանված գեներալ լէյտենանտ Լէօնտիէվը իր խոշոր կալուածքը Խերսոնի նահանգում նուիրեց Կայսերական Աշխարհագրական Ընկերութեանը այն պայմանով, որպէսզի այդ կալուածքի եկամուտները տրվեն Աբիսսինեան և նրան մօտ գտնվող Աֆրիկեան երկիրները ուսումնասիրողներին։ Լէօնտիէվը նաև Ալէքսանդր III կայսրի Թանգարանին նուիրեց բազմաթիւ ժողովածուներ, որ ժողովել էր նա զանազան երկիրնե՛ր կատարած ճանապարհորդութիւնների ժամանակ։ Ժողովածուն բաղկացած է Աֆրիկայի վայրենի ցեղերի զէնքերից, փղոսկրից, տնային իրերից, զգեստներից և այլն։

◆ Այս կիրակի օրվանից «Մօդերն» էլեքտրական Թատրոնում (Միքայէլեան փողոց) կը սկսվեն մի շարք հանրամատչելի սիստեմատիկ, գիտական-կրթական ընթերցումներ երեխաների համար, որոնց ժամանակ նիւթի հետ միասին բացատրութիւն կը տրվի սինեմատոգրաֆիական պատկերներով։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետը տեղեկացնում է ոստիկանութեան, որ Կովկասի Փոխարքան բարեհաճեց իր խնդակցութիւնը յայտնել Թիֆլիսի ոստիկանական օրինակելի ծառայութեան համար։

◆ Շամախու գաւառի մի քանի տեղերում երևացել են նաւթի հետքեր։ Այդ առիթով կազմված է մի յանձնաժողով երկրագործութեան վարչութեան մէջ։

◆ Ինչպէս Բագուի լրագիրները գրում են, նահանգապետ Ալիշևսկին շուտով ըէվիզիա է անելու Բագուի նահանգի գաւառական քաղաքների քաղաքային վարչութիւնները։

ԼՈՒՐԵՐ ՎՐԱՑ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

◆ Վրաց «Սախալխօ Գազէթի» Թերթը հաղորդում է, որ վրաց գիմնազիայում պատահած անկարգութեան՝ դպրոցի տեսչին և ուսուցիչներից մէկին անարգելու առիթով, շրջանային տեսչի կարգադրութեամբ փակված 7-րդ դասարանի աշակերտների ծնողները այս օրերս մի ժողով ունեցան, որտեղ քննութեան առնելով այդ հարցը, եկան այն եզրակացութեան, որ նախ՝ աշակերտների ծնողները լինելով չքաւոր դասակարգին պատկանող անձինք, հնարաւոր չեն գտնում իրանց որդոցը մինչև մայիս ամիսը պատրաստել, որի համար անհրաժեշտ են նիւթական միջոցներ առանձին ուսուցիչներ վարձելու, որպէսզի ութերորդ դասարանի համար քննութիւն տան, և որ իրանք չեն կարող երաշխաւորել իրանց որդոց սիստեմատիկաբար պարապման ընդունակութեանց վրա։

Այդ պատճառով էլ ծնողականները որոշել են դիմել գաւառաբնակ ծնողներին և խնդրել ձայնակցել իրանց, ընդհանուր ոյժերով միջնորդութիւն յարուցելու շրջանային տեսչի առաջ, որպէսզի նա Թոյլ տայ վերաբանալ ութերորդ դասարանը, որպէսզի առանց յանցանքի պատժված չը լինեն և այն աշակերտները, որոնք ոչ մի առնչութիւն չունեն դպրոցում տեղի ունեցած ցաւալի դէպքի հետ։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը Թոյլ է տուել վրաց մէջ գրագիտութիւն տարածող ընկերութեանը Գօրու գաւառի Զէվէրա գիւղում բանալ ձրի ընթերցարան, Ա. Ջավախիշվիլիի պատասխանատուութեամբ։

◆ Այս օրերս բոլորովին կաւարտվի Քաշվէթի ս. Գէորգ եկեղեցու կառուցումը, որի օրհնութեան հանդէսը տեղի կունենայ հոկտեմբերի 31-ին։

◆ Հոկտեմբերի 27-ին վրաց Թատրոնում տեղի կունենայ գրական-երաժշտական մի երեկոյթ, նուիրված հանգուցեալ հրապարակախօս և գրող Իլիա Ճավճավաձէի յիշատակին, մասնակցութեամբ վրաց երիտասարդ գրողների ու բանաստեղծների։

ԳԻՏՈՒԹ.. ԳՐԱԿԱՆ.. ԳԵՂ ԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Գերմանացի դրամատուրգ Ա. Շվայեր «Վարքի Թեանշանը» 4 գործ. դրաման էր, որ խաղաց Վրաց Դրամատիկական խումբը, ամսիս 21-ին։

Պիէսը շօշափում է ժամանակակից դպրոցի ցաւոտ կողմերը, նրա մէջ տիրող կործանարար տրադիցիաները, ուսուցիչների բիւրօկրատիկ աշխարհահայեացքի անցանկալիութիւնը, դպրոցի և ընտանիքի մէջ բացված վիհը, ընտանեկան դաստիարակութեան բացակայութիւնը, ծնողների առ իրանց զաւակներն ունեցած բանկալական ձգտումների փուսակարութիւնն ու նրանցից առաջացած ցաւալի հետևանքները, Թերի կողմերը, որոնք կործանարար ազդեցութիւն են Թողնում ուսանող մատաղ սերնդի վրա ու վաղաժամ տանում նրանց դէպի բարոյական ու ֆիզիքական կործանում, անդառնալի կերպով։

Յայտնի ճշմարտութիւն է, որ երբ դերասանը ըմբռնում է իր դերի հոգեբանութիւնը, նա անհամեմատ ճշգրիտ կերպով է պատկերացնում խաղացած հերոսին. այլ և այն էլ փաստ է, որ երբ դերակատարը համակրանքով է վերաբերվում հերոսի արտայայտած մտքերին ու գաղափարներին, նա չափազանց ոգևորված և աջող կերպով է կատարում իր դերը։

Այդ ապացուցեց վրացի դերասանների խաղը, ամսիս 21-ին, երբ դերասանների խաղը անցաւ միանգամայն միահամուռ և աջող կերպով։

Բայց ինչպէս վրացի, նոյնպէս և հայ դերասաններին՝ մասնագիտական կրթութիւնը պակասելով, նրանցում բացակայում է այն, ինչ որ երաժշտական տերմինով իտալերէն կոչվում է bel canto. Նրանք աշխատում են այնչափ ոգևորվել, որ աջողութեամբ կատարում են վերջին do-ն՝ շատ ուժգին կերպով, և դրանով էլ բաւականանում են, վաստակելով բուռն ծափեր, սակայն չը կան նրանցում պահանջվող նրբութիւնները։

Բայց ի նկատի ունենալով իրերի ներկայ անմխիթար կացութիւնը, մենք գոհ պիտի լինենք եղածով էլ, որովհետև աւելին պահանջելու իրաւունք չունենք, քանի որ աւելին ձեռք բերելու հնարաւորութիւն չենք տուել նրանց։

Այս ամենը շատ լաւ։ Բայց մի երևոյթ, որը ներկայ սեզոնում չը վրիպեց մեր տեսողութիւնից, դա այն է, որ վրաց բեմի վրա չեն երևում այնպիսի ոյժեր, որպիսիքն են դերասաններ Վ. Գամղրէլիձէն, Գ. Գեդէվանովը և այլք, որոնց բացակայութիւնը մեզ համար մնում է միանգամայն անըմբռնելի։

Արդեօք ճիշդ չէ՞ին վրացի դերասաններից մէկի արտասանած կուպլէտներից մէկի այն մտքերը, թէ «Գեդէվանովի յօբելեանը կատարեցին ու վզակոթին տալով բեմից դուրս վռնտեցին»։

Ցանկալի էր այս սխալը ուղղված տեսնել, որովհետև վերոյիշեալ դերասանների բացակայութիւնը շուտ է աչքի ընկնում, քանի որ նման դերասանների Թիւը շատ է սահմանափակ վրաց դերասանական ընտանիքի մէջ։

A—s.

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Մեզ հաղորդում են, որ հայ դրամատուրգ Ալ. Արէլեանի դրամատիկական մի աշխատութիւնը՝ «Ազատ սիրոյ լիգա» անունով, հաւանութիւն է գտել ռուսական Թատրոնական շրջաններում և պատշաճաւոր Թոյլատւութիւնը, ստանալուց յետոյ կը ներկայացվի բեմի վրա։ Նոյն հեղինակը պատրաստել է մի ուրիշ աշխատութիւնը «Համոզմունքի ոյժը» անունով, որ վերաբերում է «մի հակառակիր չարին» գաղափարի գործադրութեանը կեանքի մէջ։

◆ Կովկասեան գլխաւոր իշխանութիւնը Թոյլ տուեց խաղալ Կովկասի բեմերի վրա 1) Բերնշտէյնի «Գող» պիէսը, Թարգմ. Ռուբէն Խանազատի. 2) «Դատաւորների տունը» 3 գործ., հեղ. Լէրուի, Թարգմ. Ա. Արմէնեանի և 3) Թուրքերէն «Բարի հարևանը և կոյր աղջկայ ամուսնութիւնը» կոմ. 4 գործ., հեղ. Րաշիդ-բէկ Էֆէնդիէվի։

◆ Ա. Էյխէնվալդը և Նիկուլինը համաձայնել են մի-մի ներկայացում կազմակերպել, որոնց հասոյթը տրվելու է հանգուցեալ արտիստ Կլեմէնտիևի ընտանիքին։

◆ Թիֆլիսի Նահանգապետը Թոյլ տուեց Լ. Սվատօշին նոյեմբերի 5-ին Արտիստական Ընկերութեան Թատրոնում ներկայացում կազմել յօգուտ Թիֆլիսի տղայոց 1. ին գիմնազիայի աղքատ աշակերտների։

◆ Վրաց Դրամատիկական Ընկ. վարչութեան և անուանի դերասան Վլ. Ալէքսի-Մեսխիշվիլիի միջև տեղի է ունեցել մի կոնֆլիկտ, որի շնորհիւ վերջինս չը մասնակցեց ամսիս 21-ին նշանակված ներկայացմանը։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Քարվանսարա, 13 հոկտեմբերի

«Մշակի» № 215-ի «Մամուլ» բաժնում արտատպած էր «Գիւղատնտեսից» մի յօդուած Դաւթեան փորձադաշտի եւ մեր գիւղացիների մերժման մասին, որի առիթով առաջնորդողում Հ. Առաքելեան խորհրդածութիւններ անելով այդ շշմեցուցիչ փաստերի մասին՝ ցանկութիւններ է յայտնում։

Դէպքը իսկապէս սոսկալի է, եթէ ճիշդ պատկերը ներկայացվէր։

Իսկութիւնը այս է. դեռ մայիս ամսում կազմվեց համախօսական՝ ստորագրված 176 անձանց կողմից, վաւերացված՝ տանուտէրի ձեռքով. սա վերջնական կանոնաւոր և անքակտելի համախօսականն էր մինչև օրս այդ առիթով եղածների մէջ, որի պատճէնը Դաւթեան ժառանգներին ներկայացնելու համար վաւերացրել էր հաշտարար միջնորդ իշխ. Ճաւճավաձէն։

Եւ այսպէս, երբ արդէն համախօսականը ստացաւ օրէնքի ոյժ, գիւղատնտես Ա. Աթանասեան եկաւ օգոստոսին գիւղս և փորձեր արեց 10 օր։ Այնուհետև գիւղում ընտրվեցին մարդիկ, որ մասնաւոր սեփականատէրեր են, որոնք այգի կամ հող ունէին փորձադաշտին յատկացված մասում, բաւականացնեն որևէ կերպ։

Ոչ մի նոր բան գրկաբաց չէ ընդունվում գիւղացիների կողմից. այս փաստը սխրաթող չը պէտք է անել. և ոչ էլ առանց խոչընդոտների որևէ կուլտուրական ձեռնարկութիւն կարելի կը լինի մտցնել գիւղում։ Ոյրատուների առիթը սահծվեց հետևեալ կերպով. Սամսոն Ցարութինեան, Մեսրոպ քահանայ Էգիլեան և ուրիշները, օգոստոսի վերջերում, երբ վերադառնալիս են լինում Շամշադինից, դրանց ներկայութեամբ վերին-աղդանեցիք քշում են դէպի իրանց գիւղը մեր սարաւորների ապրանքը, որոնք արածելիս են լինում դրանց հանդում։ Մեր գիւղացիք գրգռվում են, թէ ինչու Ս. Ցարութինեանցի և Մ. ք. Էգիլեանի ներկայութիւնը խոչընդոտ չէ եղել գոնէ այս անգամ մեր տաւարը չը քշելուն և այլն։ Եւ... ահա, պղտոր ջրում ձուկ որսալու հիմնար ունեցողները գրգռում են գիւղացոց՝ ասելով. «Մի տաք այդ հողը փորձադաշտին, էգուց էլ ձեր տաւարը այդտեղից կը քշեն և կը տանեն»։

Սեպտեմբերի 11-ին հեռագրվում է տանուտէրի վճիռը, թէ հետևեալ օրը գալու են Ս. Ցարութինեան, Ա. Աթանասեան և իշխան Ճաւճավաձէ. տանուտէրի բացակայութեամբ հեռագիրը ստանում է նրա օգնականը, որը նոյնպէս չը ցանկացողների Թւումն էր և...։ Սեպտեմբերի 12-ին, ժամը 11 1/2-ին, երբ մեծ տօնի առիթով պատարագ էր և գիւղի բանիմաց, գիտակ մարդիկ և քահանաները զբաղված էին, գալիս են վերոյիշեալները և խուժանի հետ խօսում. ամբոխը լինում է Թւով ոչ աւելի 50—60 հոգուց, էն էլ մի տնից 2—3 հոգի ջահել-ջհուլներ և բունտովշչիկներ։ Միթէ սրանք գիւղի, որ մօտ 3 հազար շունչ է, պատգամաւորներն էին. եթէ այո՛ ու՞ր էր դրանց հաւատարմաթուղթը, եթէ ոչ—և այո, որ ոչ—նրանց խօսակցութիւնը կամ մերժումը ոչ մի արժէք չունի, և մենք խնդրում ենք և պահանջում օրէնքի ոյժ ստացած մեր համախօսականի գործադրութիւնը, որի համար 5 տարի է այդ հողամասը չեն բաժանում, և սպասում ենք։ Մենք անհամբեր սպասում ենք փորձադաշտի բացվելուն։

Տանուտէր և 22 ստորագրութիւն

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Ռաշտ, 15 հոկտեմբերի

Մօտ մի ամիս և կէս է, որ տեղիս դըպրոցը բացվել է, և ահա այդ մի ամիս ու կէսվայ ընթացքում դեռ կանոնաւոր դասեր չեն սկսվել, իսկ դպրոցը շատ անկանոն է։ Ուսուցիչներից մէկը դեռ չէ եկել։ Իսկ այստեղի ուս.-ուսուցչուհիները բոլորովին ուշադրութիւն չեն դարձնում մանուկների կանոնաւոր կրթութեան վրա։

Իսկ ինչ է անում հոգաբարձութիւնը. դա մեզ յայտնի չէ։ Հետաքրքրվում է արդեօք դպրոցի ներքին կեանքով, թէ միայն կարծում է, որ մի քանի ուս.-ուսուցչուհիներ վարձելով իր պարտականութիւնները կատարել է և ամեն պատասխանատուութիւնից ազատ է ու չէ ուզում, որ իրան գլխացաւանք տան...

Իսկ հայրերը և մայրերը իրար տեսնելով գանգատվում են դպրոցի ներկայ անմխիթար վիճակից։ Բայց թէ ինչու չեն բողոքում հոգաբարձութեան, դա զարմանալի է։

Սամ-կան

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

21 հոկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Խոլերայով հիւանդ մնում են 143 մարդ։

ԲԱԳՈՒ։ Տեխնիքական դպրոցի աշակերտ Բաէվը նահանգական դատարանից ենթարկվեց 7 ամսով բանտարկութեան վերատեսչին գործքով վիրաւորելուն համար։

ԵՒՊԱՏՕՐԻԱ։ Նոյեմբերի 1-ին բացվում է ղարաիմների համառուսական համագումարը կրօնական հարցերի քննութեան համար։

ՌԱԴՕՄ։ Սկարժիսկօ կայարանի մօտ զինված յարձակում գործեցին կամենիի ֆաբրիկայի գանձապահի վրա, որ տանում էր 8,675 րուբլի։ Դրամատարը 8,000 րուբլով փախաւ, Թողնելով 675 րուբլի արժաթ փողը տոպրակով, որը կողոպտիչները տարան։

ՄՕՍԿՎԱ։ Քաղաքապետը կայսրի գահակալութեան առիթով բանտարկութիւնից ազատեց «Русское Слово»-ի խմբագիր Բլագօվին։

ՆԻԿՕԼԱՅՍՏԱԴՏ։ Ռազմաւորի դատարանը 6 ամսով բանտարկութեան դատապարտեց այն մարդուն, որ քար էր նետել Պունշէն քահանայի բնակարանը։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ձմեռային երթեւեկութիւն)

(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

—

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ՝ արագ № 2 գնացքը՝ 9 ժ. 28 ր. առաւ.; Գանձակ է հասնում 2 ժ. 38 ր. ցեր., Եւլախ՝ 4 ժ. 18 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ՝ 8 ժ. 12 ր. երեկ., Բալաջարի՝ 10 ժ. 59 ր. գիշ., Բագու՝ 11 ժ. 26 ր. գիշ.։ Մարդատար № 6 գնացքը՝ 3 ժ. 35 ր. ցերեկ., Գանձակ է հասնում 9 ժ. 56 ր. երեկ., Եւլախ՝ 12 ժ. 7 ր. գիշերվայ, Հաջի-Կաբուլ՝ 4 ժ. 49 ր. գիշ., Բալաջարի 8 ժ. 13 ր. առաւօտ., Բագու՝ 9 ժ. 7 ր. առաւ.։ Փոստատար № 4 գնացքը՝ 10 ժ. 25 ր. գիշ., Գանձակ է հասնում 4 ժ. 47 ր. գիշ., Եւլախ՝ 7 ժ. 3 ր. առաւ., Հաջի-Կաբուլ՝ 12 ժ. 11 ր. ցեր., Բալաջարի՝ 3 ժ. 53 ր. ցեր., Բագու՝ 5 ժ. 21 ր. երեկ.։ Խառն գնացքը՝ IV կարգի վագոններով ըստ հարկի կարգաւորութեան՝ 4 ժ. 18 ր. գիշ., Գանձակ է հասնում 12 ժ. 48 ր. ցեր., Եւլախ՝ 4 ժ. ցեր. Հաջի-Կաբուլ՝ 11 ժ. 39 ր. գիշ., Բալաջարի՝ 4 ժ. 31 ր. գիշ., Բագու՝ 5 ժ. 22 ր. առաւօտեան։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ՝ փոստատար № 74/75 12 ժ. 41 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպօլ է հասնում 11 ժ. 41 ր. առ., Էջմիածին կայար.՝ 5 ժ. 18 ր. ցեր., Երևան (առանձին գնացք Ուլուխանլուից յարմարեցված այս գնացքին)՝ 7 ժ. 11 ր. երեկ., Նախիջևան՝ 11 ժ. 21 ր. գիշ., Ջուլֆա՝ 1 ժ. 5 ր. գիշ.։ Մարդատար-ապրանքատար № 78/79 գնացքը՝ 4 ժ. 33 ր. ցեր., Ալէքսանդրօպօլ է հասնում 3 ժ. 31 ր. գիշ., Էջմիածին կայար. 9 ժ. 3 ր. առաւօտեան, Երևան՝ 10 ժ. 34 ր. առ., և սրանից դէնը այլևս չէ գնում։ Խառն գնացք IV կարգի վագոններով ըստ հարկի կարգաւորութեան № 108/109՝ 5 ժ. 48 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպօլ է հասնում 7 ժ. 20 ր. երեկ., Էջմիածին կայարան՝ 1 ժ. 30 ր. գիշ., առանց Երևան մտնելու, Նախիջևան՝ 9 ժ. 49 ր. առաւ., Ջուլֆա՝ 11 ժ. 58 ր. ցերեկ.։

ԲԱԹՈՒՄ՝ մարդատար № 5 գնացքը՝ 8 ժ. 10 ր. առաւ., Միխայլովօ է հասնում 12 ժ. 18 ր. ցեր., Բաթում՝ 9 ժ. 20 ր. երեկ.։ Փոստատար № 3 գնացքը՝ 2 ժ. 9 ր. ցեր., Միխայլովօ է հասնում 6 ժ. 18 ր. երեկ., Բաթում՝ 4 ժ. 28 ր. գիշ.։ Մարդատար № 7 գնացքը՝ 11 ժ. 53 ր. գիշ., Միխայլովօ է հասնում 3 ժ. 53 ր. գիշ., Բաթում՝ 1 ժ. 26 ր. ցեր.։ Խառն գնացք № 107 ըստ հարկի կարգաւորութեան՝ 1 ժ. 5 ր. գիշ., Միխայլովօ է հասնում 6 ժ. 54 ր. առաւ., Բաթում՝ 8 ժ. 33 ր. երեկ.։

ԲՈՐԺՈՄ՝ մարդատար № 9/66 գնացքը՝ 3 ժ. 28 ր. ցեր., Գօրի է հասնում 6 ժ. 8 ր. երեկ., Միխայլովօ՝ 7 ժ. 43 ր. երեկ., Բօրժոմ՝ 9 ժ. 8 ր.։

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ՝ մարդատար № 5 գնացքը՝ 7 ժ. 25 ր. առաւօտեան։ Փոստատար № 3՝ 1 ժ. 9 ր. ցեր.։ Արագ № 1 գնացքը՝ 10 ժ. 55 ր. գիշ., որ այլևս դէնը չէ գնում։ Խառն գնացքը IV կարգի վագոններով 12 ժ. 3 ր. գիշ.։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ՝ մարդատար № 6 գնացքը՝ 2 ժ. 46 ր. ցերեկ.։ Փոստատար № 4 գնացքը՝ 9 ժ. 25 ր. գիշ.։ Մարդատար № 8 գնացքը՝ 8 ժ. 45 ր. առաւ., որ դէնը այլևս չէ գնում։ Խառն գնացքը IV կարգի վագոններով 3 ժ. 16 ր. գիշ.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ՝ փոստատար № 72/73 գնացքը՝ 6 ժ. 36 ր. առաւ.։ Մարդատար-ապրանքատար՝ № 80/81 գնացքը՝ 7 ժ. 1 ր. առաւ.։ Խառն գնացքը IV կարգի վագոններով՝ 10 ժ. երեկ.։

ԲՈՐԺՈՄԻՑ՝ մարդատար № 61/10 գնացքը՝ 7 ժ. 35 ր. առաւօտ.։

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. - Արագ գնացքները (№ 2՝ Թիֆլիս-Բագու և № 1՝ Բագու-Թիֆլիս) առանց փոփոխելու գնում են մինչև Ռօստով և յետ դառնում, անպատճառ մտնելով Բագու՝ ամբողջ կազմով և բոլոր տեղերը պլաց-կարտով են։ Այս գնացքներում կայ Միջազգային Ընկերութեան մի միքստ I/II կարգի վագոն, որ առանց իջնելու հաղորդակցում է Թիֆլիս-Բագու-Մօսկվա՝ աւելացված վճարով (1000 վերստը I կարգի վագոնում 8 ր., II կարգի՝ 6 ր.)։

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 Թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9 1/2—11 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ԶԻԼԲԵՐՇԱՑ—12 1/2—1 1/2 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1 1/2 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1 1/2—2 ժ. ներքին և երեխայոց հ.
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ԶԻԼԲԵՐՇԱՑ—6—6 1/2 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան
103. 0—112

ԲԺԻՇԿ
Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ։
Պրօֆ. Mathieu-ի մասնագիտական կլինիկայից՝ Պարիզում։
Ընդունելութիւն (առաւ. ժ. 9—11. / երեկ. ժ. 5—7.
Ելիզավետինսկայա փող. № 39.
(ա. օ.) 1179. 100—7

ՖԵԼԴՇԵՐԱԿԱՆ ԿԱԲԻՆԷՏ
ՄԵԴԻՑԻՆԱՅԻ
ՖԵԼԴՇԵՐ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏ
Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ
Կատարում է սրսկումներ, վէրքի փաթաթումն, դեղերի քսումն (втиранiе) և այլն։ Բժշկութիւն ցաւարդի սեռական թուլութեան, անկարողութեան, սերմնահոսութեան եւ երազախաբի։ Մասսաժ էլեքտրական և ձեռքով։ Բժշկական մարմնամարզութիւն։ Օտարերկրեայ հիւանդներին տալիս է խորհուրդներ և ցոյց է տալիս հմուտ մասնագէտ բժիշկների—վեներական, ներքին և այլ հիւանդութիւնների։ Ընդունելութիւնը 3—4 1/2 ժամը ամեն օր։ Չքաւորներին ձրի միմիայն չորեքշաբթի օրերը։ Վօրօնցօվի արձանի մօտ, Семеновская ул. № 9.
(Կ. Հ.) 913. 50—22

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(П. 111473.) 1184. 9—1

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի գ ր ա ս ե ն ե ա կ ը
յայտնում է պ. պ. ծնողներին, որ բացված է ՇԱՔԱՐԻ ՎԱՃԱՌՔ
Խարկովեան Շաքարո-Ռաֆինադ Գործարանի Ընկերութեան
Հասցէն. Тифлисъ, Фрейлинская, д. № 3. Телеф. 567. А. Г. СНѢЖКОВЪ.
Պահեստը՝ Վելիամինօվսկայա փող. № 12.
(օ. մ.) 1072. 10—7

ՀԻՊՆՈՏԻԶՄ
ԴՈՒՔ ԿԱՐՈՂ ԷՔ ՀԻՊՆՕԶԱՑՆԵԼ
Հիպնոտիզմը բնական ծիրք չէ։ Ամեն ոք կարող է տիրապետել այս խորհրդաւոր գիտութեան.
Հիպնոտիզմ սովորելը նոյնքան հեշտ է, որքան ուտել խմելը։
Հիպնոտիզմը կը բժշկէ հիւանդութիւններ և կուղղէ մոլորութիւններն ու վատ բարքերը։
Հիպնոզական ցուցահանդէսները չափազանց զուարճալի են։
Սովորեցէք հիպնոզացնելու արուեստը։ Մշակեցէք ձեր մէջ ներշնչելու զօրութիւնը և այդ սքանչելի ոյժի միջնորդութեամբ դարմանեցէք հիւանդութիւններ, տուէք ապշեցուցիչ ցուցահանդէսներ Թատրոններում կամ մասնաւոր սրահներում և դառէք պրօֆէսիօնալ հիպնոտիստ։
Սովորելու ծախքը շատ չնչին է։
Ստացէք իմ «Ինչպէս հիպնոսացնել» պատկերազարդ գրքոյկը, որը կը տայ ձեզ լիակատար բացատրութիւն Հիպնոտիզմի, Մեսմերիզմի, Հոգեբուժութեան, Ներշնչման, Հոգետեսութեան և Տելեպաթիի մասին։ Այս գրքոյկն ստանալու համար պիտի ուղարկել 10 կօպէկի նամակադրոշմ ճանապարհածախքի համար։
ԳՐԵՑԷՔ ԱՅՍՕՐ։ Գրեցէք ձեր անունն ու հասցէն որոշ։
Դիմել հետևեալ հասցէով՝ Америка. Haroutun Shekerjian. 3758 Indiana Ave. Chicago, Ill. U. S. A.
(Ե. Շ.) 689. 100—40

Типографія „Экономія" Большая Ванкская № 3.